

FØRSTE STEG

Et tidsskrift for
barnehage-
lærere fra
Udannings-
forbundet

De barnehageansattes
egne historier

DETTE LÆRTE VI AV KORONAEN

DETTE LÆRTE VI AV KORONAEN

Hvor var du 12. mars 2020?

Dagen da statsminister Erna Solberg stengte ned Norge. Dagen da regjeringen innførte de strengeste restriksjonene i folks hverdag siden andre verdenskrig. Alt på grunn av et virus fra et matmarked i Wuhan. De fleste av oss husker godt hva vi gjorde denne torsdagen i mars. Barnehagene ble raskt med i vår nasjonale dugnad ved å tilby alt fra døgnåpne barnehager til hjemme-aktiviteter for barna. Etter gjenåpningen viste det seg at koronabarnhagen hadde mange positive sider. Mindre barnegrupper og tettere bemanning gjorde at barna ble sett mer enn før, viser både forskning og barnehagelærernes egne erfaringer. Også foreldrene var godt fornøyde med små grupper, mer utetid, bedre hygiene og faste ansatte per gruppe under pandemien, viser en undersøkelse fra Foreldreutvalget for barnehager (FUB).

Men nå, snart ett år etter, er slitasjen blant de barnehageansatte stor. 69 prosent av styrerne sier sykefraværet økte i fjor høst, viser en undersøkelse fra Utdanningsforbundet. Tall fra NAV viser at det legemeldte sykefraværet økte med 15 prosent fra tredje kvartal 2019 til 2020. Mindre plantid førte til et dårligere pedagogisk tilbud, ifølge styrerne i undersøkelsen. Flere styrere sier mange barn slet med å få noen å leke med, fordi små kohorter ga barna få å velge i. 60 prosent av de barnehageansatte fortalte at smittevern gikk ut over barnas medvirkning, viser en studie fra Nord universitet.

Hva kan vi lære av koronabarnhagen i dette annerledesåret? Full bemanning hele dagen gir mer tid til barna og et bedre pedagogisk tilbud. Det siste året har vist at det er viktig med plantid og samarbeid på tvers, men også at kortere og færre møter vil frigi mer tid til barna. Kriser fører til dramatiske endringer i hverdagen, men også endringer som er bra. Mye utetid ga færre overganger, som førte til mindre stress og konflikter, ifølge forskning fra Universitetet i Stavanger (UiS). De ansatte fant også nye og bedre måter å gjøre ting på. De oppdaget at det var lettere å være på tur med de minste, og at de hadde glede av å gå lengre turer, enn de ansatte hadde trodd.

Jeg husker godt hvor jeg var 12. mars i fjor. Jeg så pressekonferansen på tv og tenkte jeg var glad for frisktimen til et av mine tre barn samme ettermiddag. Timen ble avlyst fordi frisøren var syk. Det ble plutselig ubetydelig i tiden vi hadde foran oss med isolasjon og økt smittetrykk.

Nå håper jeg de som jobber med barnehagepolitikk, tar med seg erfaringene fra koronabarnhagen inn i høstens valg. Det siste året har gitt oss ny kunnskap som bekrefter det barnehagefolk har snakket om i årevis: Nok ansatte gir et bedre pedagogisk tilbud til barna. Ny kunnskap viser at endringer i organiseringen også kan gi et bedre barnehagetilbud. Kriser fører til mye vondt og mange sår, men kan på sikt også føre med seg mye bra. Det bør vi ta til oss og gjøre noe med.

 Første steg på Facebook

Her får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet mens du venter på neste utgave av tidsskriftet. [Facebook.com/forstesteg](https://www.facebook.com/forstesteg)

Line

Line Fredheim Storvik

ansvarlig redaktør
line@utdanningsnytt.no

FOTO: BJØRN INGE KARLSEN

FØRSTE STEG

NR. 1 / 2021

Ansvarlig redaktør

Line Fredheim Storvik
line@utdanningsnytt.no
93 04 20 94

ANNONSER

Mona Jørgensrud
mj@hsmmedia.no
90 11 91 21

ABONNEMENT

Hilde Aalborg
abonnment@utdanningsnytt.no
91 19 99 89

KONTAKT OSS

forstesteg@udf.no
Post: Første steg, Utdanningsforbundet,
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo
På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

GRAFISK DESIGN

Mediamania,
mediamania.no

TRYKK

Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504-1891

Bekreftet opplag: 30 853 ifølge

Fagpressens Mediekontroll

Utgiver: Utdanningsforbundet

Utgivelsesdato:

Første steg nr. 1 2021: 26. februar.

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen.

Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett.

Forsiden:

Illustrasjon: Miss Boo

Foto: Shutterstock

Første steg nr. 2 2021 kommer 28. mai.

 Fagpressen

Tema: Et år med koronabarnehage

- 14 Lek:** De voksne er mer til stede i leken
- 18 Medvirkning:** Marius lot barna få planlegge dagen
- 20 Barna:** Det ble lettere å se hvert enkelt barn
- 22 Tid:** Kari fikk drømmebarnehagen
- 26 Ledelse:** Vibeke ble en tydeligere leder
- 28 Foreldre:** Foreldrene følte seg sett og hørt
- 30** Ikke alt var bra med koronabarnehagen, viser forskning
- 32** Styrerne er bekymret for barnas tilbud
- 33** Tre små koronahistorier
- 35** Koronapandemien verden rundt

Reportasjer

- 36** Ukjent diagnose ADP: Hører ikke barnet etter?
- 40** Forsker: – Jeg tror barn vil leke mer enn de faktisk gjør
- 42** Fagpressprisen: Hederlig omtale til Første steg
- 48** Trillinger på tilvenning

Fag og forskning

- 56** Dette er forskjellen på normal og unormal seksuell lek hos barn **Charlotte Dørdsal og Kirsten Flaten**
- 60** De ansattes sinne i barnehagen kan føre til profesjonell utvikling **Ingvild Åmot og Ruth Ingrid Skoglund**
- 64** Eit kritisk blikk på barns medverknad **Karen I. Draugsvoll**

Meninger

- 70** På liksom: En elefant til trøst **Morten Solheim**
- 72** En kjeks for lite **Torill Mork Alnæs**

HVER GANG

- 2** Leder
- 4** Barnehagen min: Ebbestad barnehage
- 8** Nyhetsblikk
- 11** Studentblikk: **Elise Håkull Klungtveit**
- 12** Styrerblikk: **Anne Meyer**
- 39** Juss: Dette har du krav på ved koronarelatert fravær **Marie Ruud**
- 44** Mitt barnehageminne: **Espen Rostrup Nakstad**
- 46** Lekelyst: Hjemmelagde treklosser **Trude Anette Brendeland**
- 52** Portrett: **Robert Ullmann**
- 63** Min doktorgrad: **Marianne Ree**
- 68** Nye bøker
- 75** Kontaktforum barnehage: Barn blir ikke inkludert av å bli testet i norsk **Ann Mari Milo Lorentzen**

SAGT I DETTE TIDSSKRIFTET

«Jeg har lyst å kjenne på
hva det vil si å gå vakter og
møte foreldre når de henter
trøtte barn.»

ROBERT ULLMANN, DAGLIG LEDER I BARNE-
HAGESTIFTELSEN KANVAS, PÅ SIDE 52

Barnehagen min

Ebbestad barnehage, Svelvik, Drammen kommune

Gledesspredere

Barnehagebarna **gleder de eldre med sang og ballonger**, og barna blir kjent med en aldersgruppe mange kjenner lite til.

TEKST: MERETE SILLESEN FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

Gjennom ukentlige besøk på Svelvik sykehjem blir barna i Ebbestad barnehage godt kjent med en aldersgruppe de fleste ellers ikke kjenner så mye til. Og de eldre får en munter og oppkvikkende stund med de yngste. Det er organisasjonen Livsglede for eldre som står bak ideen.

VARM VELKOMST

Svelvik sykehjem har gode erfaringer med å ha barnehager på besøk, forteller sykepleier Janne Tollefsen, som er ho-

vedlivsgledeansvarlig. De er et sertifisert Livsgledehjem gjennom stiftelsen Livsglede for eldre. Det er før koronatiden, og hun får en god klem av de fire toåringene som de pedagogiske lederne Christine Hope og Elizabeth Strømsheim har med seg. De eldste og de yngste barna kommer annenhver uke, slik at alle barna i barnehagen får være med på opplegget. Yttertøyet tas fort av, og gule livsgledeskjorter trekkjes over hodet på både voksne og barn fra barnehagen. Den glade gjengen er klar.

DE ELDERE GLØDER

I dag har barnehagebarna med seg fargerike ballonger, og snart går ballongleken med de eldre som sitter i stua og venter.

– Vi er tre personer som deler på å være til stede når barnehagen kommer, og i dag har jeg ansvaret, sier Arild Lorenzo Nordnes.

Han er helsefagarbeider og har jobbet på sykehjemmet i ni år.

– Det er alltid hyggelig med besøk av barn, de skaper en helt egen stemning, sier Arild.

– Bare se på brukerne våre, hvordan de gløder!

SNART OLDEMOD

De fleste brukerne bor på sykehjemmet,

KORT MØTE: Mange av de eldre blir fort slitne, så en time med de små er ofte nok. Karin Waldenstrøm (f.v.), Robert Sørensen, pedagogisk leder Elizabeth Strømsheim, Liam, pedagogisk leder Christine Hope (t.h.), Mille Marie, Anton (foran) og Ida.

GLEDER SEG: Helsefagarbeider Arild Lorenzo Nordnes ser at de eldre gløder av glede når barnehagebarna kommer på besøk på sykehjemmet.

Barnehagen min

KLARE FOR BESØK: De to pedagogiske lederne Elizabeth Strømsheim (t.h.) og Christine Hope og barna i Ebbestad barnehage har med ballonger til noen av beboerne på Svelvik sykehjem.

SPRER GLEDE: Svelvik sykehjem har gode erfaringer med å ha barnehager på besøk før koronatiden. Liam har krøpet opp i fanget til Robert Sørensen, og de koser seg begge to.

Ebbestad barnehage

- eid av Drammen kommune
- 74 barn i alderen 1-6 år på 4 avdelinger.
- 21 ansatte: pedagoger, fagarbeidere og assistenter.
- ligger i vakre omgivelser i skogkanten på Ebbestad i Svelvik.

men Aud Berger (68) har dagtilbud her tre dager i uken.

– Jeg har barnebarn selv, og jeg kaller dem livets dessert. Snart blir jeg oldemor også, og det barnet blir en kremtopp, smiler hun, og tar glad imot ballonger fra Anton Hellum og Liam Aleksander Moen Nyländen.

– Jeg betaler skatten min med glede, når vi får et så fint tilbud som dette, sier Aud.

Robert Sørensen (77) får et barn på fanget, med en pedagogisk leder trygt ved siden av. Han forteller at han synes det er artig å få besøk av barna.

Ida Sofie Boger forteller at hun synes

det er gøy å være her, mens Anton er opptatt av å dele ut ballonger. Ordene kommer ikke alltid så lett, verken hos de eldste eller de yngste, men det gjør ikke noe. De forstår hverandre uansett.

STYRKER MESTRINGSFØLELSEN

Christine forteller at de har et ganske fast program når de besøker sykehjemmet med de miste barna. Bussturen til sykehjemmet tar ti minutter. Der har de enten sangstund, ballonglek eller tegning, før de spiser og tar bussen tilbake.

– For noen barn kan det første besøket på sykehjemmet være litt skummelt, det er mange som ikke har eldre mennesker i sin nære familie. Men etter noen ganger synes barna det er gøy, og forteller at de gleder seg til å dra, sier Elizabeth.

Christine forklarer at barn kan være litt

«Barna bringer et friskt pust inn på sykehjemmet»

Sykepleier Janne Tollefsen

HVERDAGSLYKKE: Ida og Anton får for anledningen lov til å stå oppå bordet. Aud Berger og Eli Lier får ikke sett seg mette på de små lykketrollene, mens pedagogisk leder Elizabeth Strømsheim passer på at alt går bra.

LEKEN: Eli Lier stråler i rullestolen når barna gavmildt har forsynt henne med fargerike ballonger.

EGNE T-SKJORTER: Ida viser stolt frem den fine livsglede T-skjorten, som både barn og voksne fra barnehagen har på seg når de besøker de eldre på sykehjemmet.

reserverte i starten. Aktiviteter som spill, sang, musikk, forming, baking, lek og moro skaper samhold og latter, og snart er også den gode samtalen i gang.

– Gjennom slike møter på tvers av generasjonene skal barna få oppleve å være gledesspredere, men også kjenne på gleden de får tilbake. Både små og store barn er helt klart stolte når de har gjennomført noe som de kanskje var usikre på. Slik styrkes også barnas selvbilde og mestringsfølelse, sier Christine.

ET AVBREKK I HVERDAGEN

Sykepleier Janne forteller at beboernes dagsform kan være svært varierende, og at det ikke er så lett å planlegge alt. Men stunden sammen med barnehagebarna vil alle være med på. Noen sitter rolig og ser på, mens andre deltar ivrig i både lek og

samtale. Mange av de eldre blir fort slitne, så en time med de små er ofte nok.

– Barna bringer et friskt pust inn på sykehjemmet, sier Janne.

ramesil@hotmail.com

Livsglede for eldre

- Livsglede for eldre er en folkehelseorganisasjon som er religiøs og politisk uavhengig.
- De arbeider for at alle eldre skal ha en meningsfull hverdag.
- Gjennom gode opplevelser skal de stimulere de sosiale, åndelige og kulturelle behovene til den enkelte.
- Det er en ideell stiftelse.
- De har felles aktiviteter med beboere på sykehjem.
- Barnehagene drar på besøk på sykehjemmet en gang i måneden eller oftere. Barnehagen bestemmer selv hvem de vil samarbeide med i sitt nærmiljø.
- Ordningen er åpen for alle barnehager og eldreinstitusjoner.
- Det finnes mer enn 400 livsgledebarnehager i Norge.

Kilde: www.livsgledeforeldre.no

Ny skogbunn endret barnas immunsystem

FORSKERE LA INN SKOGBUNN, PLANTEKASSER OG GRESSMATTER i finske bybarnehager. De fant ut at mikrobiomet på huden og i tarmen endret seg hos barn som lekte i barnehagene med skogbunn.

– Dette støtter antakelsen om at kontakt med naturen forhindrer forstyrrelser i immunforsvaret, som autoimmune sykdommer og allergier, sier forsker Aki Sinkkonen. 75 barn mellom 3 og 5 år i 10 barnehager var med i studien. 4 av barnehagene var uten grøntområder. Forskerne la på gress og skogbunn med mose, blåbærbusker og røsslyng. Barna fikk plante og klatre på torvblokker. Tidligere forskning viser at barn som utsettes for ufarlige mikroner og allergener har lavere risiko for allergier og immunsykdommer.

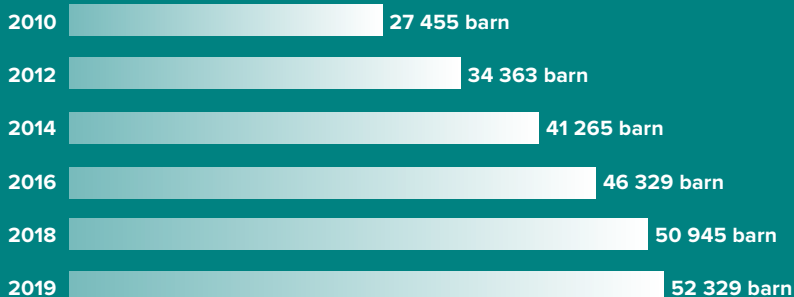
(forskning.no)

11 %

av overskuddet i private barnehager i 2019 gikk til utbytte. Overskuddet var på en milliard kroner, viser siste tall fra SSB.

FLERE MINORITETSSPRÅKLIGE BARN I BARNEHAGE

Det var 52 300 minoritetsspråklige barn i barnehage i 2019, en økning på 2,7 prosent fra året før. De siste ti årene har det blitt nesten dobbelt så mange minoritetsspråklige barn i barnehage.

Kilde: udin.no

De yngste spiser bedre mat

Ett- og toåringene har bedre kosthold i dag enn for 12 år siden, viser en undersøkelse fra Folkehelseinstituttet. De får i seg mer grovt brød, fisk, grønnsaker, frukt og bær. Barna får også mindre sukker og søte drikker. Barna spiser mindre fersk frukt og mer fruktmos enn før, ifølge studien *Spekost 3*.

(fhi.no)

Barn er lykkeligere i naturen

– Barn er lykkeligere, sunnere og mer velfungerende og vet mer om miljøet når de oppholder seg i naturen, sier professor emerita Louise Chawla ved University of Colorado, som har gjennomgått forskning på barns forhold til naturen. Jo mer barna er i naturen, jo mer trives de, og tar også mer aktive grep for å beskytte naturen når de vokser opp, ifølge studien *Childhood nature connection and constructive hope*.

(forskning.no)

Kresne barn vokser det ikke alltid av seg

Foreldre får ofte høre at kresne barn vil vokse det av seg, men det er ikke alltid tilfelle, ifølge forsker og barnelege Megan Pesch ved Michigan Medicine C.S. Barna i studien holdt seg stabilt kresne fra de var fire til ni år, og de vokste det ikke av seg. Kontrollerende foreldre som bestemmer hva, når og hvordan barna skal spise, har oftere mer kresne barn enn foreldre som er mer avslappet til spisingen. Barn til de mer avslappede foreldrene ble mer nysgjerrige på å prøve ny mat, ifølge studien. Foreldre som er eller har vært kresne, har mye større sjanser for å få kresne barn. *(forskning.no)*

Søvnproblemer kan være ADHD

Barn mellom null og tre år som får sovemedisinen Vallergeran har økt sannsynlighet for å få ADHD i skolealder, viser studie fra Universitetet i Oslo. ADHD gir konsentrasjonsvansker, impulsivitet og hyperaktivitet. Forsker Ingvald Holdø sier Vallergeran ikke er årsaken til diagnosen, men at søvnproblemene kan kobles til diagnosen. Hun håper tidlige søvnproblemer kan identifisere barn med atferdsvansker, slik at de kan få hjelp før.

«Barn trenger kjærlighet, spesielt når de ikke fortjener det.»

Harold S. Hulbert, tidligere amerikansk psykiater

ANNONSE

Livsglede-barnehage

En livsgledebarnehage skaper gode opplevelser gjennom felles aktiviteter sammen med eldre. Gjennom aktivitetene får barna erfare at gode opplevelser, vennskap og interesser ikke har noen aldersgrense.

Ved å samarbeide med sykehjem, eller andre steder hvor eldre møtes, får barna og de eldre mulighet til å være en ressurs for hverandre.

Besøkene kan forankres i barnehagens rammeplan.

Ordningen er gratis, og åpen for alle barnehager.

Les mer og registrer din barnehage på [Livsgledebarnehage.no](https://livsgledebarnehage.no)

NESTE STEG? DET ER HER DET BEGYNNER

VIL DU UTVIKLE DEG FAGLIG? BYGGE NY KOMPETANSE?

Du kan velge mellom fire samlingsbaserte masterstudier ved Norges eneste spesialiserte barnehagelærerhøgskole

Master i barnehagekunnskap – barndom i et samfunn i endring // Master i barnehageledelse

Master i barnekultur og kunstpedagogikk // Master i spesialpedagogikk med vekt på tidlig barndom

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vi er bekymret for at pedagogikken får for liten plass i barnehagelærerutdanningen, fordi den er et viktig verktøy for å møte barn med sorger og traumer, skriver Elise Håkull Klungtveit.

Vi savner pedagogikken

Elise Håkull Klungtveit

leder av Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet
elise@pedagogstudentene.no
 Foto: Jonas Ohlgren Østvik

Vi er bekymret for at utdanningen vår har organisert pedagogikken bort, og at viktige verktøy i møte med barndommene vil gå til spille.

I 2013 ble førskolelærerutdanningen til barnehagelærerutdanning, fag ble til kunnskapsområder, og stjernen i showet skulle være tverrfagligheten. Nøkkelrollen ble gitt til pedagogikken. Pedagogikken skulle være både sentral og sammenbindende, og ha ansvar for progresjon og profesjonsretting. Vi tror det er helt rett at nettopp pedagogikken er faget som skal løse oss gjennom utdanningen og gjøre oss til profesjonsutøvere. Det viser seg å være en krevende oppgave uten tildelte studiepoeng.

PEDAGOGIKKFAGET FORSVINNER

I andre enden av rammeplanenes formuleringer er studentene. Vi som er på vei inn i profesjonen opplever en fragmentert utdanning, og vi vet hvorfor. Pedagogikken må få mer plass, slik at den kan oppfylle sin viktige funksjon.

Tilbakemeldingene fra våre medstudenter har vært mange. Vi opplever at pedagogikkfaget forsvinner i mengden og blir borte blant emner som skal bli til kunnskapsområder. Snarere enn å være den røde tråden som binder tverrfaglighetene sammen, blir pedagogikken stående som en mindre bestanddel på siden av tverrfagligheten.

MØTE MED SORG OG TRAUMER

Utdanningen vår skal utstyre oss med verktøy til å møte barndommer. En ting vet vi sikkert, disse møtene kommer til å kreve at vi er trygge i profesjonen vår. Spørsmålet er hvilke verktøy

vi skal ha med oss for å være nettopp trygge. Noen barndommer vil innebære større sorger enn vi trodde var mulig. Andre har mest glede. Noen vil innebære traumer, andre vil bære med seg den tryggheten vi tenker er en selvfølge. Ingen historier vil være like, men alle har krav på å møte kvalitet, faglig styrke og profesjonalitet fra oss, fremtidens barnehagelærere. Vi er bekymret for at utdanningen vår har organisert pedagogikken bort, og at viktige verktøy i møte med barndommene vil gå til spille.

SKAL SE PÅ UTDANNINGEN

Derfor ble vi veldig glade da vi fikk vite at barnehagelærerutdanningen skal revideres. Et utvalg er allerede nedsatt. Nå håper vi de er klare for å gi pedagogikken den plassen som trengs, slik at fremtidens barnehagelærere opplever større sammenheng, bedre profesjonsretting og en pedagogikk som ikke blir borte i tverrfagligheten. Vår oppfordring til utvalget er å lytte til oss som står midt oppi det, som vet når sammenhengen brister, og som har meldt pedagogikken savnet.

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema han eller hun brenner for.

Koronapandemien førte til at vi måtte få til utviklingsarbeid i barnehagen i en tid uten fysiske møter og plantid. En liten loggbok ble løsningen, **skriver Anne Meyer.**

Utviklingsarbeid på en ny måte

Anne Meyer
styrer, Læringsverkstedet
Kongerød barnehage, Skien
kongerod@laringsverkstedet.no

”
Kartleggingen i seg selv gjorde at alle ble mye mer bevisste på hvor ofte og hvordan de snakker med barn.”

Vi måtte finne nye måter å jobbe med kompetanseheving og utviklingsarbeid på i barnehagen under koronatiden. Vi hadde ikke lenger tid til å samarbeide i møter, eller bruke plantid til å lage problemstillinger og store opplegg. Vi måtte tenke nytt. Løsningen ble en slags «død mus-pedagogikk»: Vi ser hva som dukker opp underveis.

LOGGFØRTE DIALOGER

Da koronaen kom, var vi allerede inne i arbeidet med regional kompetanseheving, så det var naturlig å se til det når vi valgte hva vi skulle se nærmere på. Vi tok utgangspunkt i kvantitativ kartlegging og valgte å loggføre dialoger mellom voksne og barn. Vi definerte kort hva som er en dialog, forklarte kortfattet hvordan loggføringen skulle foregå, utstyrte alle ansatte med hver sin lille loggbok – og satte i gang.

Vi hadde ingen problemformuleringer eller spesifikke mål på forhånd, annet enn at vi skulle skaffe oss mer kunnskap. Vi tenkte at vi ser hva som dukker opp når vi kartlegger. En veldig fin ting med å kartlegge på denne måten, er at vi får kontroll på om det vi *tror* vi gjør, stemmer med det vi *faktisk* gjør.

BEDRE SAMTALER MED BARN

Resultatene etter to uker med loggbøkene var spennende problemstillinger og nye spørsmål vi ville undersøke videre. Vi erfarte at vi fikk en umiddelbar effekt, og kvaliteten på dialogen mellom voksen og barn ble hevet. Årsaken var at kartleggingen i seg selv gjorde at alle ble mye

mer bevisste på *hvor ofte* og *hvordan* de snakker med barn, *hvilke* barn de snakker med, i *hvilke situasjoner* dialogen skjer, og kvaliteten på samtalene. Vi erfarte også at dette er en arbeidsmåte som engasjerer alle og gir mye refleksjon og dermed økt kvalitet i praksis. Det var lett å drive utviklingsarbeid fordi alle var direkte involvert, og dermed fikk et eierskap til prosjektet og en indre motivasjon til å utvikle seg og forbedre egen praksis.

KREVER IKKE FORARBEID

Også etter koronatiden kommer vi til å fortsette å tenke «død mus-pedagogikk» i utviklingsarbeidet. Det å se hva man finner på veien som vekker nysgjerrighet og interesse, og så følge opp med undrende tilnærming og grundigere undersøkelser er en metode som har vist seg å være like engasjerende for voksne som for barn. Det er også en metode som er lett å komme i gang med, uten mye forarbeid og som gir raske resultater. Denne metoden kommer selvsagt også til å bli kombinert med mer tradisjonelt utviklingsarbeid med planer og problemstillinger, evaluering og dokumentasjon. For områder som ikke kan telles, veies og måles, krever en annen tilnærming. Men områder som egner seg for kvantitativ kartlegging, kan med fordel jobbes med på denne måten. Det ser vi gir gode resultater samtidig som det krever lite tidsbruk.

I hvert nummer inviterer vi en styrer til å skrive om et tema han eller hun brenner for.

ØFG OPPLYSNINGSKONTORET
FOR FRUKT OG GRØNT

Hvor mange
grønnsaker, frukt og
bær har du smakt?

BLI EN SMAKSDETEKTIV

BARNEHAGE

Barnehagen med flest
smaksdetektiver vinner
frukt og grønt til
en verdi av 3000,-

I tillegg trekker vi
5 barnehager med minst
20 smaksdetektiver som
får en stor frukt-
og grøntkurv.

Bestill
smaksbrosjyre
til alle barna i
barnehagen ved å
sende en e-post til:
5omdagen@frukt.no

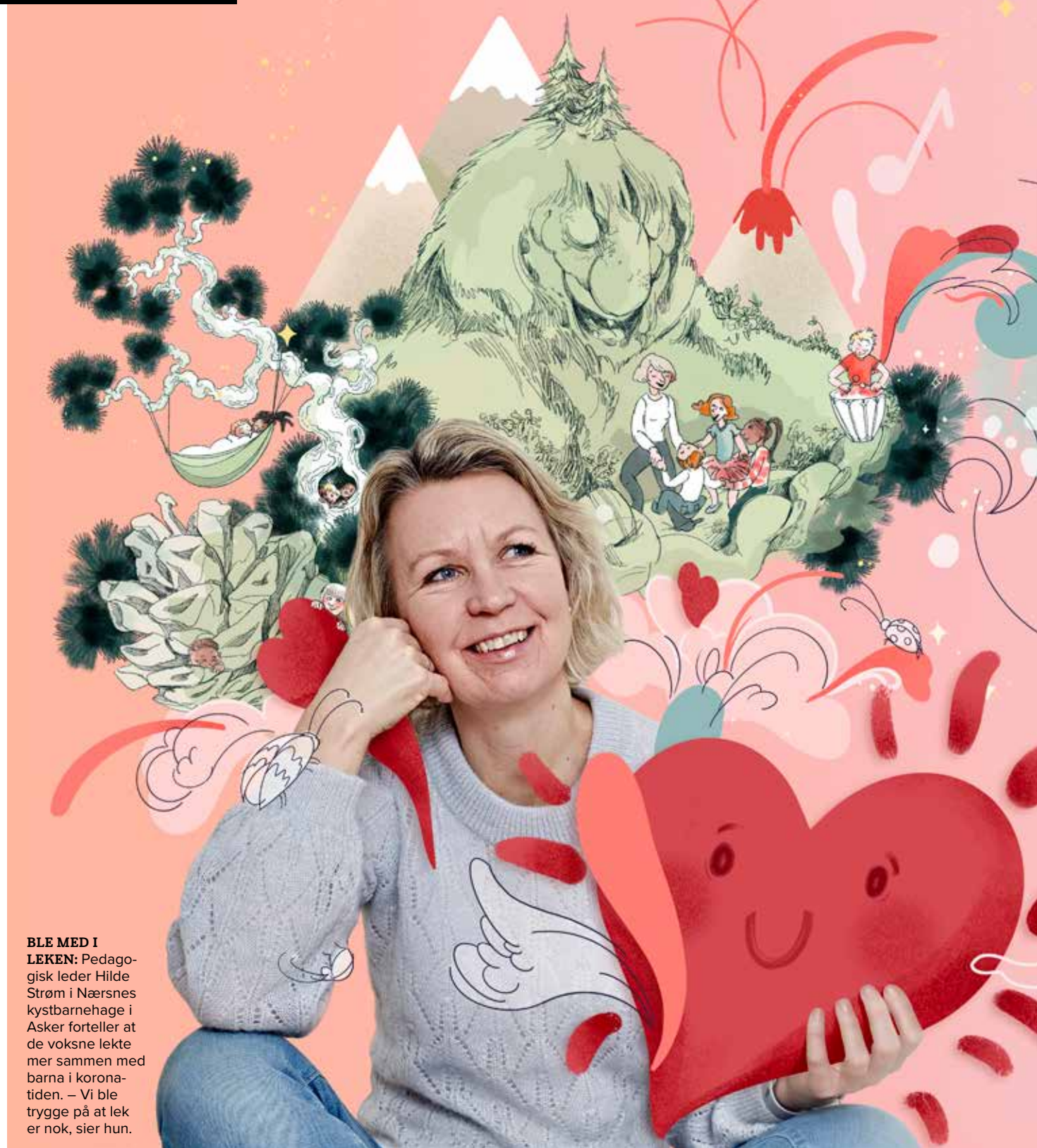
**5 om dagen- barnehage
er gratis og for alle
barnehager i Norge.**

Alle barnehager
som registrerer
seg får en gratis
inspirasjonspakke
med materiell og
informasjon.

Bli en smaksdetektiv! Kryss av i skjema på det du har smakt på.
Smak gjerne på det samme både rå, kokt og stekt.

	Rå	Kokt	Stekt	Annet
Tomat	☐	☐	☐	☐
Rosenkål	☐	☐	☐	☐
Brokkoli	☐	☐	☐	☐
Polkabet	☐	☐	☐	☐

BLE MED I LEKEN: Pedagogisk leder Hilde Strøm i Nærnes kystbarnehage i Asker forteller at de voksne lekte mer sammen med barna i koronatiden. – Vi ble trygge på at lek er nok, sier hun.

De voksne er mer **TIL STEDE I LEKEN**

Koronabarnehagen førte til at de voksne lekte mer enn før, forteller pedagogisk leder Hilde Strøm. **Her kan du lese om hva barnehagene har lært av koronaen.**

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK OG KJERSTI SALVESEN
FOTO: GEIR DOKKEN ILLUSTRASJON: MISSBOO.NO

«Muligheten til å gi seg hen til leken med få avbrytelser og gode overganger er gull verdt.»

HILDE STRØM

Alder: 45 år

Barnehage: Nærnes kystbarnehage i Asker

Stilling: Pedagogisk leder

Beste ved koronabarnehagen: Mindre stress, smidige overganger, større tilstedeværelse – og alle barna ble sett på en unik måte. Voksne og barn var likeverdige i samspillet.

Verste ved koronabarnehagen: Savnet kontakten med kollegaer.

Varig endring av koronabarnehagen: Barna møtes ute ferdig påkledd når de kommer. Vi er ute hele dagen, deler gruppen i to, går på tur og har med kjølebag med mat hver dag. Vi har en kjøkkenassistent som lager ferdig kjølebag. Innimellom får vi varmmat, eller noe vi kan ha på bålet.

Hun er pedagogisk leder i Nærnes kystbarnehage i Asker og opplevde at de voksne ble ekstra nære og trygge for barna under pandemien.

– Når de voksne har en lekende tilnærming og deltar på barnas premisser, oppstår det gode relasjoner, sier Hilde, og kommer med et eksempel fra koronabarnehagen sin.

BARN OG VOKSNE LIKEVERDIGE

– Vi lytter ofte til musikk, og en dag fikk barna høre «Dovregubbens hall». Dette er mektig musikk, og noen av barna ble redde. De tenkte at det var trollet. For at barna skulle føle seg trygge, fikk de se en film på YouTube med Kringkastingsorkesteret. Barna så at det var et orkester som lagde alle lydene ved hjelp av ulike instrumenter. Barna ville se filmen om og om igjen. Etter hvert danset og lekte vi oss gjennom musikken. Vi løp raskere og raskere. Musikken fylte oss. Spenningen steg, og vi ble fylt med adrenalin. Vi var ett, sammen, voksne og barn. Vi delte denne spenningen som bygget seg opp i musikken, og vi ble ikke fanget av trollet, forteller Hilde med et smil. Hun legger til at en sånn opplevelse, der barn og voksne er likeverdige, ikke kan beskrives med ord. Det må rett og slett oppleves.

– Lekens opplevelser binder oss sammen som gruppe. Det å glemme tid og sted og være til stede i leken er godt for den psykiske helsen til små og store, sier Hilde.

MER TIL STEDE I LEKEN

Hilde opplever at koronabarnehagen har ført til at de voksne er mer til stede i leken enn tidligere.

– Vi har mer tid sammen når vi er på tur i skogen eller ved sjøen hele dagen. Tidstyver, som møter og samtaler i gangene, for-

svinner. Vi kan følge barnas initiativ og være i nuet sammen, sier Hilde.

Hun forteller at voksne og barn på en ny måte har oppdaget at de liker å gjøre ting sammen. Hilde erfarer at koronabarnehagen har styrket vi-følelsen, fellesskapet og samholdet.

– Når de fysiske begrensningene var borte, ble skogen og sjøen lekeplassene våre. Vi måtte være kreative, bruke oss selv og fange opp hva barna var opptatt av. Vi oppdaget snart at nesten alt det vi gjorde inne, også kan gjøres ute, som å male, lese og ha hvilestund, sier den pedagogiske lederen.

MESTRINGSFØLELSE HOS VOKSNE

Det er som om koronabarnehagen har røsket dem litt løs.

– Det er mer latter, glede og mestring, vi har flere gode samtaler, mindre stress, mer ro, nærhet, omsorg og varme, sier Hilde. De ansatte i Nærnes kystbarnehage har også blitt flinkere til å stoppe opp og dele de gode øyeblikkene.

– Vi har blitt bedre på å se de små tingene som gir oss mestringsfølelse og bekreftelse på

at vi bidrar til å gi barna en god barndom. Muligheten til å gi seg hen til leken med få avbrytelser og gode overganger er gull verdt. Vi ble trygge på at lek er nok, og ble stolte over at vi fokuserer på det i barnehagen, sier Hilde.

AKTIVE FANGELEKER

Da barnehagen «flyttet ut», var voksne og barn enda mer sammen om opplevelser. De oppdaget småkryp under steiner, betraktet store maskiner og lekte gjemsel i skogen.

– Gledeshylene når barna blir funnet. Det er lykke, sier Hilde. Aktive fangeleker, som Hulken, troll, Spiderman og sjørøver, ble også mer populære i koronabarnehagen på Nærnes.

«Det å glemme tid og sted og være til stede i leken er godt for den psykiske helsen til små og store.»

Marius lot barna FÅ PLANLEGGE DAGEN

Barnehagelærer Marius Larsen **lot barna være med på å planlegge hva de skulle gjøre**, da plantiden forsvant under koronakrisen.

Vi må tørre å tenke at barna har ideer til en lek som overgår vårt forslag til samling, sier daglig leder Marius Larsen i Mølleplassen Kanvas-barnehage i Oslo.

Han var pedagogisk leder i en annen barnehage de første månedene av koronakrisen, da barnehagene hadde kortere åpningstid og kohorter. Plantiden og matpausene var, ifølge Marius, det første som forsvant for å opprettholde bemanningen. Han måtte tenke nytt.

BARN PLANLEGGER LEKEN

– Jeg har observert at barn planlegger hva og hvordan de skal leke, før de kommer i gang, og ofte er det planleggingsfasen som er det mest interessante for barn. Derfor tenkte jeg det kunne være spennende å ta med barna på å planlegge dagen, forteller Marius. De var to barnehagelærere som hadde ansvaret for en kohort med åtte tre- og femåringer, og de var ute hele dagen. Barna foreslo å ha byggeprosjekter med hus-og-hjem-lek ulike steder i nærmiljøet. De foreslo en lang tur, som innebar at foreldrene måtte levere barna et annet sted enn i barnehagen.

– Det var fint å se hvordan femåringene diskuterte og tok hensyn til treåringene når det gjaldt hvor langt vi skulle gå, og hva vi skulle gjøre, forteller Marius.

STOR FLEKSIBILITET

Mindre grupper og en ubetinget fleksibilitet synes Marius var to av fordelene med koronabarnehagen. Det var ingen møter eller tidligvakt som skulle hjem. Han sier det ble lettere å se hvert enkelt barn, å se årsaken til at ting skjedde, og å tilpasse dagen til barnas behov. Hvis tre barn lekte bra, så fikk de vente med å spise. Han mener de bør ta med seg

fleksibiliteten tilbake til den normale barnehagehverdagen.

– Vi må spørre om alle barn trenger å være med i samling, sier Marius, som mener barnehagelærerne må tørre å ta med barna i plantiden.

– Kanskje kan det føre til at de verken ønsker Lucia-feiringen eller fotograferingen mer, fordi det ofte skaper frykt hos barn, sier Marius. Han ønsker likevel ikke slutt på plantiden.

– Koronatiden viste også hvor godt det er å ha plantid og pauser, sier Marius.

SPIKKE OG SNEKRE INNE

En annen positiv erfaring med koronabarnehagen var at plastleker ble erstattet av naturmaterialer.

– Vi har kvittet oss med mye leker og slipper naturmaterialer inn. Hvorfor ikke bytte ut konstruksjonslek med skikkelig snekring og bruke spiker, sag og hammer inne? Vi må ikke være i skogen for å spikke, påpeker Marius.

Det verste med koronatiden var ikke å ha flere kollegaer å støtte seg til, eller å dele suksesshistorier med. Marius tror mindre grupper er en ting som kommer til å bli varig.

– Utrygge barn blir trygge i mindre grupper, og vi får brukt indrefiletten av pedagogikken, sier Marius.

Han er ikke redd for å få korona, og har sluppet unna viruset til tross for smitte i familien. Skulle det komme en ny pandemi, vil barnehagen hans klare å ha en beredskap på plass på et par timer.

– Koronapandemien førte til en positiv handlekraft i barnehagene, sier Marius.

«Vi må tørre å tenke at barna har ideer til en lek som overgår vårt forslag til samling.»

MARIUS LARSEN

Alder: 48

Barnehage: Mølleplassen Kanvas-barnehage i Oslo

Stilling: Daglig leder

Beste med koronabarnehagen: Små grupper og mer tid til hvert enkelt barn.

Verste med koronabarnehagen: Å ha få kollegaer å støtte seg til og dele suksesshistorier med.

Varig endring av koronabarnehagen: Mindre grupper og mer effektive møter.

TEMA

Et år med koronabarnehage

BARNA

LINDI HELENE SOLBERG

Alder: 34

Barnehage: Karljohansvern barnehage i Horten

Stilling: Pedagogisk leder

Beste med koronabarnehagen: Å kunne være i øyeblikkene sammen med barna hele dagen.

Verste med koronabarnehagen: Det faglige miljøet, der vi reflekterer og utvikler oss, har fått lide. Savner å jobbe og dele erfaringer på tvers av avdelinger.

Varig endring av koronabarnehagen: Flere effektive møter på Teams og små barnegrupper. Ønsker faglige møter tilbake til fysiske møter.

Det ble lettere å **SE HVERT ENKELT BARN**

Små grupper i koronatiden gjorde at **hvert enkelt barn fikk skinne**, og det gjorde noe med dem, forteller Lindi Helene Solberg.

Det å kunne være til stede i hvert eneste magiske øyeblikk sammen med barna i min lille

kohort, gjennom en hel dag, var en veldig fin erfaring, sier Lindi, som er pedagogisk leder i Karljohansvern barnehage i Horten.

Hun erfarte at mindre barnegrupper førte til at barna videreutviklet den sosiale kompetansen sin – og at det skjedde noe med samspillet. Barna samarbeidet i leken på en ny måte.

RO GIR TRYGGHET

Ifølge Lindi fikk barn som trenger spesialpedagogisk hjelp, og barn som ofte havnet i konflikter tidligere, ro til å knytte relasjoner i koronabarnehagen. Mer ro ga barna rom til å bli trygge i relasjonene.

– Vi observerte hva det gjør med hvert enkelt barn å få lov til å skinne i en mindre gruppe, enten vi er ute på tur i nærmiljøet eller

inne i barnehagen. Hvert barn følte at de hadde noe å bidra med inn i leken og de små prosjektarbeidene vi holdt på med, forteller Lindi.

Hun sier at personalet tydelig så hvordan barna opplevde mestring og anerkjennelse.

– Det var ikke bare anerkjennelse fra de voksne, men også fra de andre barna i gruppen. En liten gruppe gjør det lettere for barna å se hverandre. Dette resulterte i godt samspill og lek, samt trygge relasjoner, sier barnehagelæreren.

TETT FELLESSKAP

I Karljohansvern barnehage har de arbeidet i mindre grupper før, men som en følge av koronabarnehagen har de nå små grupper daglig.

– Det å jobbe sammen med én til to voksne i en mindre barnegruppe, der vi ser hvert enkelt barn i større grad, er noe vi vil bevare. Barnehagen vår representerer et stort mangfold, og vi ser at det også er språkfremmende

å være i lek og andre aktiviteter i mindre grupper, sier Lindi.

– Vi har sett hvor viktig det er med samhold og fellesskap i mindre grupper for å kunne gi barna «våre» den beste hverdagen med lek og omsorg, sier Lindi.

Hun forteller at koronabarnehagen samtidig har fått personalet i barnehagen til å se viktigheten av det tette fellesskapet de er vant til på tvers av alder og avdelinger – og verdsette dette enda mer.

– Vi har tatt det for gitt, men nå reflekterer vi mye over savnet, både for barn og voksne, sier barnehagelæreren.

FANTASTISK JOBB

Lindi opplever at Karljohansvern barnehage håndterte beredskapen på en god måte ut fra forutsetningene i koronaperioden.

– Jeg synes alle barnehageansatte har gjort en fantastisk jobb over hele landet. Jeg er helt sikker på at vi hadde klart det igjen om det skulle skje. Men det forutsetter at vi får nok penger til bemanning. Ellers må åpningstiden reduseres, slik at alle er på jobb til enhver tid, mener Lindi. Personlig er ikke Lindi redd for å bli smittet av covid-19, men hun synes det er vanskelig å tenke på å skulle være den som smitter andre.

«Vi observerte hva det gjør med hvert enkelt barn å få lov til å skinne i en mindre gruppe, enten vi er ute på tur i nærmiljøet eller inne i barnehagen.»

TID TIL BARNA: – Vi lå på full bemanningsnorm under koronatiden. Det vi hadde drømt om, ble virkelighet, forteller pedagogisk leder Kari Coventry i Bikkjestykket barnehage i Drammen.

The background of the page is a whimsical illustration. On the left, a hand holds a paper dragonfly with blue and white wings and a green body. The hand is wearing a grey sweater with a yellow and orange butterfly patch. In the background, there is a pond with white lily pads and a green frog. A child is lying on a large green leaf, and a small blue dragonfly is flying near the water. The sky is yellow with green clouds and red curved lines.

Kari fikk **DRØMME- BARNEHAGEN**

Barnehagelærer Kari Coventry fikk barnehagen hun hadde drømt om, under koronatiden. **Plutselig fikk hun tid til å sitte i blomsterengen med barna.**

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK OG KJERSTI SALVESEN
FOTO: GEIR DOKKEN OG MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN
ILLUSTRASJON: MISSBOO.NO

«Det var en rolig stemning og ingenting som skulle rekkes.»

KARI COVENTRY

Alder: 38

Barnehage: Bikkjestykket barnehage i Drammen

Stilling: Pedagogisk leder

Beste med koronabarnehagen: God tid til barna. Matpakker, som sparte oss for matlaging.

Verste med koronabarnehagen: Usikkerheten fordi vi ikke vet hvor lenge det varer.

Varig endring av koronabarnehagen: Ingenting, bortsett fra et større engasjement blant barnehagefolk om å tørre å si fra, og ikke være stille når vi burde si det høyt!

Vi lå på full bemanningsnorm under koronatiden. Det vi hadde drømt om, ble virkelighet. 7 barn per kohort, aldri mer enn 14 barn på 2 voksne, sier pedagogisk leder Kari Coventry i Bikkjestykket barnehage i Drammen.

Hun var vant til å være alene med 14 barn. Kari forteller at de plutselig fikk tid til å sitte en dag i blomsterengen og finne ut hva alle blomstene het, og hvilke som var giftige. Slik mener hun alle dager bør være.

SKULLE IKKE REKKE NOE

– Det var en rolig stemning og ingenting som skulle rekkes. Vi satte oss ned i blomsterengen med en artsbok. Vi hadde tid til å sitte der til vi hadde funnet navnet på alle blomstene. Det var magisk. Jeg husker jeg sa inni meg: Tenk om det var slik hele tiden, minnes Kari.

Hun synes det beste med koronabarnehagen var at de fikk tid til å være fullt og helt til stede for barna, som også hadde kort vei til de voksne. For med 21 barn er det alltid 4 foran deg i køen, ifølge Kari. I en gruppe med 7 barn slipper barna å vente.

– Jeg fikk tid til min drømmepedagogikk: å følge barnas initiativ, berike det de blir opptatt av, i stedet for å bestemme hva de skal være opptatt av, sier Kari. Hun sier de også sparte mye tid på at barna hadde med seg alle matpakker, i stedet for at de ansatte måtte lage mat. At møter og plantid forsvant, ga de ansatte mer tid til barna. Kari mener

plantid og møter er viktig, men i kohort-tiden ble det satt inn vikar for å avvikle dem.

TID TIL Å FØLGE BARN PÅ DO

Etter tiden med kohortbarnehage og mindre grupper gled hverdagen mer tilbake til det normale, forteller Kari. Det har ført til at hun har startet en egen Facebook-gruppe for bedre bemanning i barnehagene i Drammen. Den har allerede 1500 medlemmer.

– Vi må våge å fortelle hvordan det står til i barnehagen. Vi kan ikke akseptere å gå tilbake til gammel tralt etter dette. Da er vi feige, sier Kari.

– Vi har skyhøyt sykefravær og seniorer som ikke orker mer. Slutt å leite etter feil hos deg og kidsa, når det er systemet rundt som må endres, sier Kari. Hun mener det er viktigere å få på plass nok bemanning før kompetanse.

– Du får ikke brukt kompetansen din hvis det ikke er nok folk på jobb. Vi ber ikke om at noen skal koke kaffe for oss, men at jeg får tid til å følge et barn på do. Nå har vi grunnbemanning bare tre til fire timer om dagen,

og det er ikke sammenhengende, påpeker barnehagelæreren.

TID TIL Å BYGGE GODE RELASJONER

– Koronabarnehagen har lært oss at det stemmer at bedre bemanning gir bedre barnehager. Det trenger vi ikke lure på lenger. Hvis vi vil senke kravene til barnehagen og mener det bare skal være et oppholdssted og ikke en pedagogisk institusjon, så kan vi gjøre det, men jeg er ikke enig i det, sier Kari. Koronatiden ga også de ansatte mulighet til å bygge tette relasjoner med barna over tid.

– Skaper du en trygg og tett relasjon, får du trygge, lekende barn. Når du ser at den voksne ser deg og vil deg vel, da blir det fint å være i barnehagen, påpeker Kari.

«Vi lå på full bemanningsnorm under koronatiden. Det vi hadde drømt om, ble virkelighet.»

VIBEKE ODDNES LAURITZEN

Alder: 41

Barnehage: Tirilltoppen barnehage SA i Bamble

Stilling: Styrrer

Beste med koronabarnehagen:

Mindre grupper, redusert åpningstid, mer effektive møter og godt foreldresamarbeid.

Verste med koronabarnehagen:

Uforutsigbarhet og få muligheter for ansatte til å gi faglige innspill og hjelpe hverandre.

Varig endring av koronabarnehagen:

Mindre barnegrupper og mer digital kommunikasjon.

Vibeke ble en **TYDELIGERE LEDER**

Styrer Vibeke Oddnes Lauritzen ble **en mer tydelig og autoritær leder** under koronakrisen.

Hun har en relasjonell lederstil, der hun inkluderer alle ansatte i små og store avgjørelser der det er mulig. Da barnehagen måtte stenge 13. mars i fjor, fikk hun tre dager til å planlegge hvordan de skulle holde åpent for barn med foreldre i samfunnskritiske jobber. Samtidig måtte hun trygge engstelige ansatte og foreldre og informere dem om den nye hverdagen.

– Jeg oppdaget at jeg kanskje har brukt mer tid på å høre alles meninger og behov enn jeg hadde trengt noen ganger. Nå måtte jeg være tydelig og autoritær for å få ut nok og riktig informasjon til alle på kort tid, forteller Vibeke Oddnes Lauritzen i foreldrestyrte Tirilltoppen barnehage i Bamble.

TILGJENGELIG HELE TIDEN

– Det var viktig ikke å komme ut med mer informasjon enn foreldre og ansatte trengte, for da blir det lest, forteller Vibeke, som måtte lese seg opp på alle retningslinjer fra regjeringen, kommunen og Folkehelseinstituttet. Vibeke delte ut sitt private mobilnummer til alle ansatte og foreldre.

– Jeg har vært tilgjengelig hele tiden. Det var viktig for meg å trygge foreldre og personalet på at de kunne ringe om det var noe. Da blir også barna trygge, sier Vibeke, som ikke ble nedringt.

– I unntakstider er det unntaksløsninger, påpeker styreren. Hun opprettet ulike grupper i Messenger der ansatte eller ledergruppen delte praktisk informasjon. De digitale plattformene MyKid og Kidplan sørget for god kommunikasjonen med foreldre.

MER EFFEKTIVE MØTER

– Det du kan avgjøre på en melding, sparer mø-

tetid. Vi har nå færre og mer effektive møter enn før, sier Vibeke. I stedet for et fysisk morgenmøte med en ansatt fra hver avdeling har en avdeling nå ansvaret for å hente inn informasjon og legge det inn i en digital rapport om hva alle avdelingene skal gjøre den dagen. Så bytter de på jobben etter vakt.

– All unødvendig tid borte fra avdelingen er dårlig utnyttelse av ressursene, sier Vibeke. Nå sender hun ansatte meldinger med spørsmål, eller beskjeder som ikke trenger umiddelbart svar, i stedet for å forstyrre dem og barna på avdelingen.

PÅ SMERTEGRENSEN

Det tøffeste i koronatiden har vært usikkerheten og uforutsigbarheten, synes Vibeke.

– Det har også vært et savn for de ansatte ikke å få input av hverandre i hverdagen, sier hun. Høsten ble også beintøff med høyere sykefravær enn ellers, fordi ansatte måtte holde seg hjemme på grunn av luftveissymptomer og testing.

– Vi er i et yrke hvor vi presser oss langt for barna og hverandre, og vi strekker oss selv om smertegrensen er nådd, påpeker styreren. Hun har ikke vært redd for å få covid-19, men hun er redd for å smitte andre. Hun sier barnehagen er godt rustet til å takle en eventuell ny pandemi.

– Foreldrene har vært veldig forståelsesfulle, og vi har hatt en god dialog med dem. Vi ønsker alle det beste for barna og en god og trygg hverdag for dem, sier Vibeke.

«Det du kan avgjøre på en melding, sparer møtetid.»

Foreldrene følte seg SETT OG HØRT

Foreldrene var mest fornøyd med **små grupper, mer utetid og ansatte som var sammen med barna hele dagen** under koronatiden.

Mange foreldre opplevde at de i større grad ble sett, møtt og pratet med når de leverte og hentet i barnehagen. Daglig møtte foreldrene noen som barnet og de selv kjente og var trygge på.

Foreldrene erfarte også at dialogen rundt barnet ble bedre, sier Einar Olav Larsen. Han er leder av Foreldreutvalget for barnehager (FUB) og har barn i Kanutten barnehage i Verdal.

En av fire foreldre var mer fornøyd med barnehagen under koronatiden enn før, viser en undersøkelse fra Opinion på oppdrag fra FUB i fjor høst. Foreldrene nevner små grupper, mer utetid, bedre hygiene og faste ansatte per gruppe som det de var fornøyd med.

MINDRE BARNEGRUPPER

– Barnegruppene ble mindre, og det var flere voksne per barn. Den voksne som tok imot barnet om morgenen, var sammen med barnet hele dagen og sa ha det om ettermiddagen. Det ga barnet større forutsigbarhet, og den voksne hadde god kjennskap til hva barnet hadde gjort, og hvordan hun eller han hadde hatt det, og kunne dermed gi foreldrene grundige tilbakemeldinger, sier Einar Olav. Under pandemien har de ansatte bedt foreldrene om å melde tydeligere ifra om når de planlegger å levere og hente barna.

– Kontakten mellom hjem og barnehage har økt, noe som er positivt. Det gir også de ansatte muligheten til å planlegge bemanningen bedre. Det bør vi ta

med oss videre fra koronabarnehagen. Det at barn og foreldrene i større grad har faste voksne å forholde seg til, har ført til bedre kommunikasjon. Det bør vi også ta med oss videre, mener FUB-lederen.

MEDALJENS BAKSIDE

Men medaljen har også en bakside. Pandemien har bydd på utfordringer for de barna som har behov for spesialpedagogisk hjelp og ikke har fått den oppfølgingen de har krav på. At barnegrupper ble mindre, var positivt, men i noen tilfeller hvor barna ikke kom sammen med vennene sine, eller der gruppedynamikken ikke fungerte, var det en ulempe, ifølge FUB-lederen. Mindre grupper er mer sårbare dersom relasjonene innad i gruppen er utfordrende. I enkelte barnehager har foreldresamarbeidet fungert dårligere under pandemien, og for noen foreldre har redusert åpningstid gjort det vanskelig å få hverdagskabalene til å gå opp, ifølge foreldreundersøkelsen.

– Mattilbudet i barnehagene varierte som følge av pandemien. Ikke alle serverer mat, slik de gjorde tidligere, til tross for at veilederen sier at matserveringen kan gå som normalt på gult nivå, sier Einar Olav.

FORELDRENE TIL DE ELDSTE MEST FORNØYDE

Undersøkelsen viste at foreldre med barn over tre år i større grad var mer fornøyd med koronabarnehagen enn de som hadde yngre barn.

– De som hadde behov for mindre enn åtte timers åpningstid, svarte også i større grad at de var mer fornøyd med koronabarnehagen, enn de som hadde behov for lengre åpningstid, sier FUB-lederen.

Mer utetid, flere turer, bedre hygiene, mer orden i garderoben samt utendørs levering og henting står også på listen over det foreldrene satte pris på ved koronabarnehagen.

«Foreldrene erfarte at dialogen rundt barnet ble bedre enn før.»

EINAR OLAV LARSEN

Alder: 41

Barnehage: Kanutten barnehage i Verdal.

Stilling: Leder i FUB

Beste med koronabarnehagen: Faste voksne å forholde seg til.

Verste med koronabarnehagen: Å måtte avlyse aktiviteter der foreldre er med.

Varig endring av koronabarnehagen: Økt bevissthet og diskusjon rundt kvaliteten og bemanningen i barnehagene.

FORSKER: Barna fikk større nærhet til de voksne i koronabarnehagen, men de måtte ofre plantid og møter, forteller førsteamanuensis Anne-Line Bjerknes ved Universitetet i Sørøst-Norge.

IKKE ALT VAR BRA med koronabarnehagen

Mindre barnegrupper og tettere bemanning under koronatiden gjorde at barna ble sett mer enn før, viser forskning. **Men ikke alle barna hadde det like bra.**

TEKST OG FOTO: LINE FREDHEIM STORVIK

Det var en unison enighet om at barnehagehverdagen var blitt bedre de første månedene i koronatiden, sier førsteamanuensis og forsker Anne-Line Bjerknes.

Hun er en av tre forskere ved Universitetet i Sørøst-Norge som har gjort en studie blant 52 barnehager i Norge.

STØRRE NÆRHET

Andre positive effekter var, ifølge Bjerknes, at de samme voksne kunne følge den samme barnegruppa, på grunn av kortere åpningstid.

– Det førte til trygge og faste barne-

NY STUDIE: – De ansatte sier de fant nye måter å gjøre ting på som var bedre enn før pandemien, sier førsteamanuensis Tuula Skarstein ved UiS. Foto: Risto Sarvas

grupper og større nærhet til de voksne. Det var også mindre konflikter i gruppa, sier Bjerknes. Barnehagene hadde også gode erfaringer med å være ute. 71 ansatte i de 52 barnehagene som deltok, svarte på tre digitale spørreskjema mellom april og juni 2020. De ansatte sier de fikk mer ro og bedre oversikt over barna fordi de var færre. De slapp også å lage mat til barna, som hadde med alle matpakker, og det frigjorde også tid barna.

– Det er viktig å få frem at plantid og møter ble noe de ansatte ofret, påpeker Bjerknes.

FIKK IKKE VELGE VENNER

De ansatte nevner mindre plantid og samarbeid, stort arbeidspress og møter på kveldstid som utfordringer under pandemien. Flere opplevde stress, fordi de følte at alle måtte bidra i den nasjonale dugnaden.

– Noen barn fikk ikke være sammen

med venner. Enkelte ansatte opplevde at de ikke klarte å møte barn med spesielle behov i like stor grad som før, forteller førsteamanuensis Terese Wilhelmsen, som også ledet studien. Hun sier mindre mulighet for barna til å velge lekekamerater og ensidig lekemateriell var andre negative sider.

– De ansatte måtte hele tiden balansere smittevern og pedagogiske hensyn, sier Wilhelmsen. Forsker Anna Rigmor Moxnes er også med i studien, som de skal følge opp.

INDRE KONFLIKT

Wilhelmsen sier mange barnehagelærere opplevde en indre konflikt mellom å balansere den personlige risikoen det er å stå i front, og det å gjøre jobben sin.

– Mange begrenset sitt sosiale liv i frykt for å smitte andre, sier Wilhelmsen. Det som overrasket forskerne, var alle de positive sidene ved koronabarnehagen.

– Det ble tydelig hvordan enkle strukturelle endringer og økt bemanning hele dagen ga barn og ansatte en bedre hverdag, sier Wilhelmsen. Bare det å endre åpningstiden fra 07.00 til 07.45, eller fra 17.00 til 16.30, frigjør ansatte.

BEDRE TURER MED DE MINSTE

– Kriser gir drastiske endringer i hverdagen, endringer som kan føre til noe bra, sier Wilhelmsen. Hun får støtte av førsteamanuensis Tuula Skarstein ved Universitetet i Stavanger, som sammen med kollega Ingunn Ugelstad har forsket på hva som skjedde da mange barnehager flyttet ut under pandemien.

– De ansatte sier de fant nye måter å gjøre ting på som var bedre enn før pandemien, sier Skarstein. De ansatte i hennes casestudie fortalte at de ble overrasket over hvor bra det fungerte å la barna sove ute i hengekøye, eller på teppe under et tre, i stedet for å gå tilbake til barnehagen for å sove.

«Noen barn fikk ikke være sammen med venner. Enkelte ansatte opplevde at de ikke klarte ikke å møte barn med spesielle behov i like stor grad som før.»

TEAMSMØTE: Mange ansatte begrenset sitt sosiale liv i koronatiden i frykt for å smitte andre og opplevde stort arbeidspress og møter på kveldstid, forteller forskerne Anna Rigmor Moxnes (øverst f.v.), Anne-Line Bjerknes og Terese Wilhelmsen ved Universitetet i Sørøst-Norge.

FØRSTELEKTOR: Kristin Østrem Fløtten ved Nord universitet sier barnehageansatte savnet å samarbeide med kollegaer under koronatiden. Foto: Nord universitet

UNIVERSITETSLEKTOR: Barna kunne i langt mindre grad velge hvem de skulle leke med i koronabarnehagen, forteller Cathrine Bjerknes ved Nord Universitet.

De fant ut at det var lettere å være på tur med de minste, og at barna hadde glede av å gå lengre turer, enn de hadde trodd. Mye utetid ga færre overganger og igjen mindre stress og konflikter. De ansatte planla turene mindre i detalj enn før, fordi barna kom med innspill som de kunne følge opp.

MINDRE MEDVIRKNING

I Nordland og Nord-Trøndelag opplevde mange ansatte at barna fikk mindre medvirkning under pandemien, ifølge en spørreundersøkelse i 345 barnehager i regi av Nord universitet.

– Barna kunne i langt mindre grad velge hvem de skulle leke med. De fikk ikke vært med på matlaging. De kunne ikke lenger velge hvor de skulle leke, eller med hva, sier universitetslektor Cathrine Bjerknes ved Nord universitet. 60 prosent sier smittevern i stor eller svært stor grad går ut over barnas medvirkning.

18 prosent av styrerne mener også relasjonene til de minste barna er blitt svekket under koronatiden, mens 44 prosent av de pedagogiske lederne mener det. De frie svarene viser tydelig at relasjonen til barna var blitt tettere for mange.

– Savnet etter å samarbeide med kollegaer er også stort, sier førstelektor Kristin Østrem Fløtten, som var med på studien. De skal følge opp studien i vinter.

line@utdanningsnytt.no

Styrerne er bekymret for barnas tilbud

Sykefraværet i barnehagene har økt i koronatiden, og det er mange vikarer. **Styrerne er bekymret for barna, viser undersøkelse.**

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK

Styrerne i norske barnehager er bekymret for det økte sykefraværet og det pedagogiske tilbudet barna får under koronapandemien. 69 prosent av styrerne sier sykefraværet økte i fjor høst, viser en undersøkelse blant styrere og ledere gjort av Respons analyse på oppdrag fra Utdanningsforbundet. «Jeg vet ikke hvem jeg har på jobb fra en dag til en annen. Risikoen for avdelinger uten ansatte er stor, og det gjør meg redd på barnas vegne», svarer en av styrerne i undersøkelsen.

LITE PENGER TIL VIKARER

44 prosent av styrerne har i mindre eller ingen grad penger til vikarer. De påpeker at det er vanskelig eller nesten umulig å få tak i kvalifiserte vikarer. «Ulike personer ut og inn i barnehagen gjør det vanskelig å sikre et godt og stabilt tilbud», sier en av styrerne i undersøkelsen, som hadde i overkant av 820 deltakere. 54 prosent sier de i liten eller ingen grad har fått, eller er lovet, mer penger til å dekke økt vikarbruk. 44 prosent av styrerne oppgir at barnehagen har dårligere økonomi som følge av pandemien.

– Vi har lenge vært bekymret for sykefraværet i barnehagen. Det var allerede høyt før pandemien og har nå økt dramatisk, sier leder Ann-Mari Milo Lorentzen i Kontaktforum barnehage

i Utdanningsforbundet. Legemeldt sykefravær i barnehager har økt med rundt 15 prosent fra tredje kvartal 2019 til 2020, viser tall fra NAV.

– Dette er en alvorlig situasjon som ifølge advarsler fra NAV også kan gi vekst i det korte fraværet i lang tid fremover, sier Lorentzen.

FÅ MULIGHETER TIL SAMARBEID

Små kohorter med faste ansatte uten mulighet til å samarbeide på tvers,

«Vi har fått tilbakemeldinger fra barnehageansatte om at plantid og samarbeid ikke eksisterer, og at det pedagogiske tilbudet er svekket.»

gjør det også vanskelig å lage et godt pedagogisk tilbud, ifølge styrerne.

De sier mindre plantid og færre møter gir dårligere kvalitet på barnehagens innhold. «Til sjuende og sist blir det barna som taper på dette», påpeker en styrer. Flere av styrerne opplever at barnehagen er mer et tilsyn enn en pedagogisk institusjon under pandemien.

– Vi har fått tilbakemeldinger fra barnehageansatte om at plantid og samarbeid ikke eksisterer, og at det pedagogiske tilbudet er svekket. Det er bekymringsverdig, sier Lorentzen.

SVEKKET TILBUD

– Mye av plantiden går til smittevern, og det forstår vi, men over tid blir det et svekket tilbud, påpeker Lorentzen. Hun forteller at Utdanningsforbundet har jobbet for at barnehagene skal få så mye ressurser som mulig under pandemien, og har formidlet sin bekymring til kunnskapsministeren.

– Politikerne må snart skjønne alvoret i hvor krevende det er for mange barnehagelærere å stå i dette i månedssvis. Mange frykter smitte, og noen barnehager kan ende med å måtte stenge fordi de ikke har nok personale, sier Lorentzen. Hun mener styrerne må få økt myndighet til å redusere åpningstiden, eller ansette folk ut over grunnbemanningen.

– Den delen av koronatiden med små grupper og nok ansatte viste hvordan en god barnehage kan være. Vi må ta med oss de gode erfaringene inn i valghøsten, sier Lorentzen.

30 prosent av styrerne påpeker også at de små kohortene har gjort det vanskelig for noen barn å få til gode lekerelasjoner, fordi det er få barn å velge blant.

line@utdanningsnytt.no

BEKYMRET: Både styrere i norske barnehager og leder Ann-Mari Milo Lorentzen i Kontaktforum barnehage i Utdanningsforbundet er bekymret for det økte sykefraværet i barnehagen under pandemien. FOTO: Stig Weston

Tre små historier fra koronabarnehagen

BLE TRYGG: Sjenerte Emil blomstret i en liten gruppe og spilte en stor rolle i avslutningsforestillingen i barnehagen. Foto: Pia Katarina Halvorsen

Pia Katarina Halvorsen, daglig leder i Den blå appelsin Kanvas-barnehage, Oslo

38 dager med pinnefeking

Emil var en litt forsiktig type som ikke ønsket oppmerksomhet. Han ble invitert i lek, men takket ofte nei. Da Emil ble fem, deltok han for første gang i en forestilling i barnehagen. Han valgte å være et tre. Da han ble førskolebarn, tenkte Anne

mye på hvordan de skulle tilrettelegge for at Emil fikk gode vennskapsopplevelser. Så kom 12. mars. Emil ble del av en mindre kohort. De fant vårtegn og insekter. De ansatte visste at Emil kunne mer om småkryp enn de ansatte til sammen, men barna visste det ikke. Men nå var de så få barn at en dag et barn fant noe rart, sa Emil: «Det er et skrukketroll». Neste dag fant de noe annet rart, og jammen visste ikke Emil hva det var også. Et av barna sa til alle: Visste dere at Emil er ekspert

«Våren ga oss tid. Den ga rom til å blomstre, både for ansatte og barn. Den ga oss mulighet til å pinnefekte 38 dager på rad.»

på dyr? Assistent Carl så bort på Emil for å støtte ham ved den uventede oppmerksomheten, men han så en Emil som smilte, rettet seg i ryggen og nikket bekreftende. Assistent Carl hadde laget videoer til barna om kaptein Callebart da barnehagen var stengt. Callebart lette etter penger og gull, men han kastet også søppel i naturen. Førskolebarna ville lage en avskjedsforestilling der de skulle oppdra kaptein Callebart til ikke å kaste plast. De lekte mye sjørøvere, og hver dag fra 20. april til avslutningen 16. juni fektet Carl og Emil med hverandre. Carl hadde tid til pinnefeking. Det var ingen møter å gå på, og han trengte ikke lage og rydde opp etter lunsj. I forestillingen går Nådeløse Emil i fektekamp mot kaptein Callebart. De fekter akkurat slik de har gjort 38 dager på rad. Bak kulissene står Anne med tårer i øynene. Nådeløse Emil har overtaket og retter pinnen mot brystet til kaptein Callebart og sier med stødig stemme: «Lover du å ikke kaste plast i havet?» «Ja, vel da, bare la meg gå», sier kaptein Callebart. Emil senker pinnen, alle små sjørøvere strømmer til, og foreldrene reiser seg og klapper. Våren ga oss tid. Den ga rom til å blomstre, både for ansatte og barn. Den ga oss mulighet til å pinnefekte 38 dager på rad.

Lindi Helene Solberg, pedagogisk leder i Karljohansvern barnehage, Horten

– Vi så barna i et nytt lys

Vi opplevde at mindre barnegrupper førte til at samtlige barn utviklet sin sosiale kompetanse. Vi observerte at barna samarbeidet i leken over lang tid, uten forstyrrelser eller konflikter. De

var sammen om noe felles, ute på tur i skogen eller på stranda. Barn med spesialpedagogisk hjelp fikk ro til å knytte relasjoner. Med mer ro og tilstedeværelse observerte vi deres utvikling i et nytt lys sammen med de andre barna. Vi så alle barna fordi vi var tett på. Synlige voksne som var til stede med hele kroppen, på gulvet eller nede på bakken på tur. Det gir trygge barn! Selv om vi nå er

avdelingsvise kohorter med flere barn, har vi videreført de små gruppene i vår kjernetid hver dag.

Anette Wilhelmsen, daglig leder
i Ekornheia barnehage SA,
Drammen

Urokråka trengte et fang

Med mindre barnegrupper så vi barn som ikke var så tydelige i en stor gruppe. Vi hørte latteren til jenta som kniste lett. Den stillfarne og originale gutten viste seg å være limet i gruppa og sørget for at alle hadde noen å leke med. Vi la merke til at gutten som kråka rundt i storgruppa, ble synlig på en annen måte. Han fikk større «rom» til å vise hvem han egentlig er. Det viste seg at han trengte et fang og en klem på morgenen før vi startet. Han trengte å høre at vi hadde tid, at vi ikke ba han vente med å fortelle at han hadde bleia utenfor trusa. Nå kunne vi sitte mer uforstyrret og bruke god tid på å høre barnas tanker og fantasier. De ansatte hadde mer overskudd og energi til å gi litt ekstra ved behov. Det ga oss en følelse av å være den voksne vi alltid strever med å være. Den voksne som skal være anerkjennende og grensesettende med kjærlighet. Nå fikk vi med oss hva som skjedde, og vi hadde mindre konflikter. Å få sitte sammen med tre barn og undre seg sammen med dem uten å bli avbrutt er magisk og verdifullt. Vi tar med oss disse erfaringene og gjemmer dem i hjertene våre.

«Å få sitte sammen med tre barn og undre seg sammen med dem uten å bli avbrutt er magisk og verdifullt.»

VERDEN RUNDT

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK line@utdanningsnytt.no
FOTO: NTB

1 USA

BARN MISTER VIKTIG KUNNSKAP

Stengte barnehager i USA under pandemien vil føre til at langt flere barn ikke vil ha den kunnskapen de trenger før skolestart i USA, sier barnelegen Dimitri Christakis ved Seattle Children's Hospital Center for Child Health, Behavior and Development.

Det rammer spesielt barn fra familier med lav inntekt. Kunnskapen her handler om at barna kan snakke mest mulig sammenhengende, kan navnet på minst fem farger og vet for- og etternavnet sitt. På bildet ser vi barn og lærere på førskolen St. Clare of Montefalco Catholic School Michigan som holder en meters avstand. (eu.usatoday.com)

1

Vi tar oss mindre i ansiktet med munnbind

Personer som har brukt munnbind under koronapandemien, tar seg mindre i ansiktet enn de uten, viser en ny studie publisert i det vitenskapelige tidsskriftet Jama. Vi tar oss mindre i øynene, på nesen og rundt munnen, men forskerne kan ikke si om det minsker infeksjonsspredningen. 5000 personer fra Japan, Kina, Sør-Korea, England, Frankrike, Tyskland, Spania, Italia og USA deltok i undersøkelsen før pandemien og 3000 personer under pandemien. (NTB)

2 DANMARK

Pedagogene hardere rammet enn sykepleiere

De danske pedagogene er yrkesgruppen som har vært hardest rammet av korona, viser tall fra Statens Serum Institut (SSI). Mens to prosent av alle dansker har testet positivt på covid-19, har tre prosent av de ansatte på pedagog-arbeidsplasser testet positivt. Pedagogene er hardere rammet enn ansatte på sykehus og pleiehjem. Pedagogene er 50 prosent hardere rammet enn landssnittet. Her møter Aksel og faren vuggestueleder Helle Christensen i Vuggestuen DUI i Aalborg etter gjenåpningen av barnehagen i april. (bupl.dk)

3 KINA

Utstilling av barnemunnbind

I Kina går også de minste med munnbind. Her vises fargerike varianter for barn på den internasjonale utstillingen for nødforsyninger i Zhengzhou i Kina. (NTB)

6 PALESTINA

Barna må gå med maske

En liten gutt i en barnehage på Gaza i Palestina må ha på seg beskyttelsesmaske for å hindre spredning av covid-19. (NTB)

3

4 TYSKLAND

Treffende navn

Barnehagen med det treffende navnet St. Corona i den tyske byen Passau ble fort en snakkis da pandemien rammet Tyskland og resten av verden. (NTB)

5 ENGLAND

Frykter nedlagte barnehager

I England frykter små private barnehager at de må legge ned som følge av pandemien. Årsaken er at de ikke kan kreve foreldrebetaling. Foreldre som mister jobben, vil trolig også ta ut barna av barnehagen for å spare penger. Barnehagenes forsikring dekker ikke tap som følge av covid-19, og de får heller ikke statlige tilskudd. – De ansatte vet heller ikke hvor mye de kommer til å få i lønn neste måned, sier daglig leder Denise Williams i Home-Grown Nursery. (bbc.com)

6 THAILAND

DELTE UT MAT TIL BARN

Da førskolene i Thailand måtte stenge i tre måneder på grunn av pandemien, lagde lærerne matpakker og delte ut til barnas familier i deler av Bangkok. (NTB)

HØRER IKKE barnet etter?

Så mange som **fem prosent av norske barn kan ha APD**. Det betyr at barna har lyttevansker til tross for at hørselen er normal ved vanlige hørselstester.

TEKST: MERETE SILLESEN FOTO: ADOBE STOCK

Sliter barnet med språket, å motta informasjon og å lære? Da kan det skyldes lyttevansker, såkalte auditive prosesseringsvansker (APD). Årsaken er en dysfunksjon i hjernens evne til å tolke auditiv informasjon. Det er akkurat som hjernen hører, men ikke lytter.

– I Norge er det store mørketall og underdiagnostisering, fordi få sykehus gir tilbud om APD-utredning. Men vi anslår at mellom en halv og fem prosent av alle barn har APD, sier overlege og forsker Tone Stokkerei Mattsson ved øre-nese-hals-avdelingen på Ålesund sykehus.

KAN SKYLDES MELLOMØREBETENNELSE

Forskeren har tatt doktorgrad på hjernens hørsel og utviklet avanserte hørselstester som kan fange opp APD. Ved vanlige hørselstester med rene toner i stille rom hører barna normalt. Det norske fagmiljøet har arbeidet lenge for å spre kunnskap og utvikle tester og diagnostikk av APD. I tillegg til lyttetester undersøkes også hårcellenes funksjon i det indre øret. De omformer lydbølgene i luften til nervesignaler, som sendes til hjernen.

– Vi kjenner ikke årsaken til APD, men arv og gjentatte mellomørebetennelser kan ha betydning, sier forskeren. Sikre resultater på at barnet har diagnosen, kan

FORSKER: – Barn som har lyttevansker, har ofte også andre vansker, som lærevansker eller språkvansker, sier overlege Tone Stokkerei Mattsson ved Ålesund sykehus.
Foto: SALT studio

Auditive prosesseringsvansker (APD)

- hørselsvansker hos barn til tross for normal hørsel målt ved vanlige hørselstest.
- lyttevansker som skyldes en dysfunksjon i hjernens evne til å tolke auditiv informasjon.
- betyr at øret oppfatter lyden, men hjernen klarer ikke å tolke lydsignalene ved vanskelige lytteforhold.
- rammer mellom 0,5 og 5 prosent av alle barn.
- egen diagnose i Verdens helseorganisasjon i 2015 og godkjent i Norge fra 2019.

Kilde: www.hlf.no/info
og Tone Stokkerei Mattsson

først måles fra åtteårsalderen, men du ser ofte tegn til lyttevansker fra barna er små, blant annet ved forsinket språkutvikling.

FIKK HJELP I USA

Fembarnsmoren Anne Jørgensen har to barn med APD, og hun lærte hva det var, før noen andre i Norge jobbet med det.

– To av mine barn ble antatt å være psykisk utviklingshemmet som små. Dette fikk jeg ikke til å stemme, men det var ikke hjelp å få i Norge, forteller Jørgensen. Hun har drevet barnehage i over 35 år og har jobbet med APD i over 20 år. Det eldste barnet fikk diagnosen i New York i 2001. Senere fikk søsteren samme diagnose. Siden ingen i Norge visste hva APD var, måtte de selv stå for opplegget som hjalp dem med å få hjernen til å høre det øret får inn.

– Begge barna har klart seg bra i livet og har gode utdannelser og jobber, sier Jørgensen.

I dag veileder hun foreldre, barnehageansatte og lærere til å forstå hvordan APD kan påvirke kroppen, og hvordan vi kan gi barna den beste hjelpen.

TRENGER TILRETTELEGGING

– Utvikling av lyttefunksjoner henger tett sammen med kognitiv og språklig utvikling. Barn som har lyttevasker, har ofte også lærevansker, språkvansker eller opp-

KJEMPET FOR BARN:

To av barna til Anne Jørgensen ble antatt å være psykisk utviklingshemmet som små. Hun måtte til USA for å finne ut at de «bare» hadde lyttevansken APD. Foto: privat

Typiske vansker ved APD

- å oppfatte tale i omgivelser med bakgrunnstøy.
- å høre hvilken retning lyder kommer fra.
- å forstå ukjente dialekter, rask eller uklar tale.
- å oppfatte og huske muntlig informasjon.
- å oppfatte forskjell på lyd-like ord.
- å lett bli distrauert, spesielt av lyd.
- å ofte misforstå og spørre om igjen.

Kilder: Kunnskapshettet «Når barn hører, men ikke lytter» og hlf.no/info

FANGER IKKE OPP APD: Ved vanlige hørselstester med rene toner i stille rom hører barna normalt. Det norske fagmiljøet har arbeidet lenge for å utvikle tester og diagnostikk av APD.

NYTTIGE TILTAK I BARNEHAGEN

- Reduser støyen gjennom mindre grupper.
- Snakk med tydelig tale.
- Gi barnet direkte beskjeder.
- Tren på å lytte ut lyder og ord.
- Bruk høyttaler eller personlig mottaker i samlinger for å gjøre det lettere å høre.
- Tennisballer på stolben, voksduk på bordet og plater i tak og vegger kan dempe etterklangen.

Les mer: statped.no/laringsressurs/horsel/nar-orene-virker-men-hjernen-ikke-forstar/

Kilde: Kunnskapshettet «Når barn hører, men ikke lytter» – 2019, hlf.no/info

merksomhetsvansker. Det er derfor viktig med en tverrfaglig utredning av barnet, sier Mattsson. Får barna tilrettelegging og trening, vil det være med på å redusere vanskene senere i livet.

– Har vi et barn i barnehagen som sliter med oppmerksomhet, språk og å lære, må alarmen gå. Mange fastleger kan ikke påvise væske i øret, og de har heller ikke kunnskap om hvor mye barn kan slite på grunn av noe så enkelt, sier Jørgensen.

– Får vi satt inn hjelpen i tre–fire–årsalderen, kan mye være på plass når barnet begynner på skolen, sier Jørgensen.

PETTERS UTVIKLING

Anne Jørgensen har selv oppdaget at et barnehagebarn hadde APD.

«Petters» foreldre har gitt tillatelse til at vi forteller anonymt om sønnen deres.

Fireåringen hadde lite språk og lite ro i kroppen. Det var vanskelig å få øyekontakt med ham, og han kunne bli sint og frustrert og satte sjelden i gang med aktiviteter på egen hånd. Han brukte bleier og hadde dårlig fin- og grovmotorikk.

– Det første vi gjorde, var å bli skikkelig kjent med gutten og få ham til å føle seg trygg, sier Jørgensen. Petter fikk egen assistent. Nå går han på SFO, språket blir mer og mer tydelig, han har enorme kunnskaper, og frustrasjon og sinne er på vei ut.

ramesil@hotmail.com

Dette har du krav på ved koronarelatert fravær

Må du være hjemme på grunn av luftveissymptomer, har du rett på sykemelding om du ikke kan gjøre samme jobb eller andre arbeidsoppgaver hjemmefra.

I forbindelse med covid-19-pandemien har helsemyndighetene anbefalt at personer med luftveissymptomer holder seg hjemme til de er symptomfrie. I den nyeste smittevernsveilederen for barnehager ble dette justert slik at ansatte kan komme tilbake på jobb når allmenntilstanden er god.

Anbefalingen om å holde seg hjemme ved nyoppståtte luftveissymptomer er gitt for å hindre mulig smitte av covid-19, hindre øvrig smitte og redusere pågangen på allerede belastede teststasjoner. Anbefalingen er svært viktig for smittevernet i samfunnet, men har naturlig nok ført til et økt sykefravær i de fleste yrkesgrupper, også i barnehagene. Mange lurer på om de har rett til lønn og sykepenger når de, til tross for symptomene, er i stand til å utføre arbeid og derfor ikke oppfyller folketrygdlovens vilkår om yrkes- og arbeidsuførhet. Her får du svar.

UNNTAK FRA KRAVET

For at du skal ha rett til sykepenger, må du, ifølge folketrygdloven, være *arbeidsufør på grunn av sykdom*. Det betyr at du ikke er i stand til å utføre noen form for arbeid. I et rundskriv fra NAV er dette modifisert, og ved sykemeldingsperioder kortere enn 8–12 uker, er det tilstrekkelig at sykdommen har ført til at arbeidstaker har nedsatt arbeidsevne i sitt arbeid. I midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven

i forbindelse med covid-19-pandemien er det gjort et vesentlig unntak fra kravet til arbeidsuførhet. Du har nå rett til sykepenger etter folketrygdlovens paragraf 8–4 dersom du må være borte fra arbeidet på grunn av covid-19 eller mistanke om slik sykdom.

GJELDENDE RETT

Hvis en ansatt i tråd med helsemyndighetenes anbefaling gir beskjed om at hun eller han ikke kommer på jobb grunnet luftveissymptomer, bør det først avklares om vedkommende likevel kan jobbe hjemmefra. Dette krever at det tilrettelegges for arbeid hjemmefra. Arbeidsgiver kan pålegge den ansatte bestemte arbeidsoppgaver, og vil ha plikt til å betale deg lønn. I slike tilfeller vil verken kravet til arbeidsuførhet eller tap av pensjonsgivende inntekt være oppfylt, og du vil ikke ha krav på sykemelding og sykepenger. Fraværet anses legitimt uten bruk av egenmelding eller sykemelding. Er det derimot ikke mulig å tilrettelegge for arbeid hjemmefra, og du som arbeidstaker ikke kan møte på grunn av luftveissymptomer, faller du under kategorien «mistanke om covid-19». Mistanke om covid-19, hvor fraværet fører til tap av pensjonsgivende inntekt, gir rett til sykepenger uavhengig av om du er i stand til å utføre arbeidet ditt. Fraværet må dokumenteres.

Marie Ruud

juridisk rådgiver i
Utdanningsforbundet
marie.ruud@utdanningsforbundet.no

TULL OG TØYS: I leke-
gode barnehager møter
barna en verden av magi,
fantasi, spenning og over-
raskelser, ifølge FOU-rap-
porten *Barn vil leke mer*.

– Jeg tror barn **vil leke** mer enn de faktisk gjør

Det sier Terje Melaas ved Universitetet i Sørøst-Norge. Han mener **barnehage-ansatte bør leke, overraske, tulle og tøyse mer** med barna.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK FOTO: ADOBE STOCK

Jeg tror barn vil leke mer enn de faktisk gjør, sier universitetslektor Terje Melaas ved Institutt for pedagogikk ved Universitetet i Sørøst-Norge.

Han snakket til over 400 barnehagefolk på den digitale konferansen Nordiske impulser 2020 i regi av Barnehageforum.

LEKEGODE BARNEHAGER

Terje Melaas har forsket på lek i barnehagen og deler barnehagene inn i det han kaller lekegode barnehager og «de andre».

– Jeg kommer til å lage litt storm med å si dette, sier Melaas. I lekegode barnehager har de et personalteam som deltar i leken. De går inn og ut av leken og deltar slik at barna får en enda mer selvstendig lek, ifølge forsknings- og utviklingsarbeidet (FOU) *Barn vil leke mer*. De ansatte bruker lek i overgangssituasjoner, og samlingsstunden har en betydning for leken. I lekegode barnehager er de ansatte opptatt av dramaturgi; å skape spenning og å overraske barna, ifølge Melås. De åpner lekedøra til en verden av magi, fantasi, spenning og overraskelser. En barnehage i studien har Rampe-fredag, der de ansatte gjør små eller store rampestreker som barna skal avsløre.

– Jeg skulle ønske alle barnehageansatte ville stille seg spørsmålet: Hva skal vi gjøre denne uka for å overraske barna? sier Melaas.

SPENNING VIKTIG FOR LÆRING

I barnehagene han kaller «de andre» er det

«Gleden ved å være sammen er viktig i leken. Barn elsker at vi leker med dem.»

også lek, men lite dramaturgi og mye avbrudd i leken, ifølge Melaas. Det er ofte voksenstyrt lek. De ansatte er ofte autoritære og er opptatt av læring, følelsesregulering, programmer, kartlegging og barnas språk.

– Jeg vet dette er kontroversielt, og at jeg stigmatiserer. Jeg er ikke imot læring eller selvregulering, men vi må spørre oss hva som skal til for at ansatte skal delta og støtte barna i leken på barnas premisser, sier Melaas og fortsetter:

– Jo mer dramaturgi barna møter, jo mer spenning møter de, og det påvirker deres læringsmuligheter, påpeker han. Han sier barnehagene kan starte med å gjøre lekemiljøet i barnehagen mer spennende.

Også pedagogisk leder og redaktør i Barnehagefolk Birgitte Fjørtoft mener det er viktig med lekende ansatte. Hun deltok også på konferansen.

– Det er sjelden noen sier de er gode lekere. Det skulle jeg ønske var annerledes, sier Fjørtoft.

VIL IKKE FORSTYRRE LEKEN

En studie i svenske barnehager viser at 30 prosent av personalet ikke har en aktiv holdning til barns lek, ifølge den svenske psykologen Margareta Öhman, som var med på konferansen.

– De tenker at de ikke skal forstyrre leken, men det betyr ikke at vi skal være langt unna. Mange voksne venter med å gripe inn i leken til det blir kringling, eller går over styr. Det er ikke bra, for da lærer barna at de eneste gangene voksne er med, er når leken ikke går så bra, sier Öhman. Hun er opptatt av at barna er de som eier leken, men at de voksne kan by seg inn som lekepartnere.

– Gleden ved å være sammen er viktig i leken. Barn elsker at vi leker med dem, sier Öhman.

line@utdanningsnytt.no

LIKER Å LEKE:

– Opplever barna glede og spenning i barnehagen, vil det prege dem i all fremtid, sier universitetslektor Terje Melaas ved Universitetet i Sørøst-Norge.

Nå ut til **69.000** lesere

Annonserer du i Første steg når du barnehagelærere, styrere, studenter, universitets- og høyskoleansatte og andre barnehagefolk i Norge. Første steg er et tidsskrift med reportasjer, fagartikler og debatter om barnehage og oppvekst.

Ta kontakt med Mona Jørgensrud mj@hsmmedia.no Telefon 62941032 / 91173473

Neste utgave
kommer 28. mai.
Annonsefrist
er 21. april.

FØRSTE STEG

Les mer: utdanningsnytt.no/forste-steg

Hederlig omtale til Første steg

Tidsskriftet Første steg fikk hederlig omtale under Fagpresseprisen for forsiden og sin **dokumentar om gisseldramaet i Hjelmeland barnehage 20 år etter.**

TEKST: PAAL SVENDSEN FOTO: MA THU ZA AYE

Jeg er utrolig stolt over de hederlige omtalene av en sak som ikke bare rystet bygda Hjelmeland, men også en hel verden da 25 barn og 10 ansatte ble tatt som gisler i barnehagen for 20 år siden. Men dette er først og fremst en heder til Helga, Christa og Heidi og de andre barnehagelærerne, barna, foreldrene og aktørene i saken som åpnet opp om sine erfaringer og traumer etter opplevelsen som har preget livene

↑

HEDRET: Redaktør Line Fredheim Storvik (t.h.) og journalist Kjersti Salvesen i Første steg er stolte over å bli hedret for arbeidet med dokumentaren om hvordan det går med ansatte og barn i Hjelmeland barnehage 20 år etter gisseldramaet som rystet en hel verden.

deres, sier redaktør Line Fredheim Storvik i Første steg.

BRYTER NED TABUER

– Barnehagelærernes åpenhet er med på å bryte ned tabuer rundt psykiske lidelser, og viser at det er helt avgjørende at kommuner og offentlige instanser følger opp personer som har vært utsatt for traumatiske hendelser flere år etterpå. For ofte kommer ikke reaksjonene før etter lang tid, sier Storvik. Redaksjonen jobbet med dokumentaren i over et halvt år før den kom på trykk med 17 artikler over 35 sider. Alle artiklene ble også publisert på utdanningsnytt.no der over 50 000 leste sakene bare den første uka.

– Den hederlige omtalen er også en anerkjennelse av jobben vi gjør, og viser at det er mulig å få til store og tidkrevende

de saker selv i en liten redaksjon, sier Storvik. Hun understreker at det ikke hadde vært mulig uten frilansjournalist Kjersti Salvesen, fotograf Marte von Krogh i Stavanger, designerne Mari Pünther, Suzanne Svendsen og Mihail Mihaylov i Tank, som har hatt ansvaret for utformingen av artiklene på trykk, og nettredaktør Paal Svendsen som har bidratt til å få sakene publisert på utdanningsnytt.no.

BLE EN DEL AV LIVET

– Denne saken ble nærmest en del av livet mitt i en periode. Vi kom tett på samfunnet og menneskene vi intervjuet, på en annenledes måte enn jeg vanligvis kommer tett på folk jeg portretterer. Det dukket opp minner og følelser som flere av de involverte hadde lagt lokk på i 20 år, sier journalist Kjersti Salvesen. Hun sier det var sterkt å snakke med mange av kildene.

– Det er umulig å ikke bli berørt av det folk forteller om hvordan gisseldramaet i Hjelmeland barnehage har påvirket dem og deres nærmeste. Og det er svært hyggelig at juryen ser og verdsetter hvilket journalistisk arbeid som ligger bak, sier redaktør og avdelingsleder Kaja Mejlbo for medlemsbladene i Utdanningsforbundet.

– Som redaktør ledet Line Fredheim Storvik dette prosjektet på imponerende vis. Nå er vi veldig stolte, sier Mejlbo.

paal@utdanningsnytt.no

TILBAKE: Første steg sin fotograf Marie von Krogh tar bilder av barnehagelærer Heidi Hetland på småbruket der hun bor i Hjelmeland. Heidi ble uføretrygdet som følge av gisseldramaet. Foto: Line Fredheim Storvik

DETTE SIER JURYEN I FAGPRESSEPRISEN 2020

Om dokumentaren i kategorien Graveprisen: Vi ble rett og slett meget imponert over hvordan journalistene i denne saken har lagt ned et nitid arbeid for å få frem en historie som ellers aldri ville blitt fortalt. Dette er også den nominasjonen med den mest velskrevne metoderapporten. Og det de har gjort, er å snakke med folk. Mange folk. Om en svært dramatisk hendelse som flere hadde lagt bak seg, ikke ville snakke om, ja, en sak flere hadde bestemt seg for å legge lokk på. Saken begynte utrolig nok med at redaksjonen skulle finne et illustrasjonsbilde til en rapport om kriseøvelser i norske barnehager. Etter å ha sett bildene, var det et spørsmål journalistene ikke greide å slippe: Hvordan går det med de ansatte og barna i dag, nesten 20 år etter gisseldramaet? Redaksjonen jobbet systematisk i månedsvis for å bygge den tilliten som var nødvendig for å få både tidligere ansatte og barn i barnehagen til å åpne opp om hva som skjedde den dramatiske dagen. Redaksjonen har også landet krevende etiske vurderinger på en imponerende måte.

«Barnehagelærernes åpenhet er med på å bryte ned tabuer rundt psykiske lidelser.»

DETTE SIER JURYEN OM FORSIDEN

Gode cover kan ha en godt planlagt illustrasjon, eller man kan bruke et reportasjebilde. Noen ganger er det viktigst å vise fram dramatikken i det som skjer – eller rettene sagt – det som har skjedd. Det bildet som pryder dette coveret, er nemlig 20 år gammelt. Det er et grovkornet utsnitt i svart/hvitt og symboliserer dermed tida som er gått. Vi skal 20 år tilbake i tid, til en barnehage som ble åsted for et av norgeshistoriens mest dramatiske gisseldramaer. Tittelen oppsummerer historien som fortelles: 25 barn. 10 ansatte. 11 timer i fangenskap. Bildet, den effektfulle fargebruken og det tette utsnittet drar oss inn i historien.

Les hele dokumentaren på våre nettsider: utdanningsnytt.no/gisselsaken-i-hjelmeland

Mitt barnehageminne

KORONA-KJENDIS:
Assisterende helsedirektør
Espen Rostrup Nakstad har
daglig vært å se i media siden
koronapandemien kom til Norge.
Han ville bare være ute å leke på
førsken.

GODE MINNER: Espen Rostrup Nakstad hadde et nært forhold til tvillingbroren Anders (t.v.), som døde i en helikopterulykke i 2014. Her leker de i en lekehytte, fem år gamle. Foto: Privat

Espen Rostrup Nakstad (45)

Lege, jurist og forfatter. Har medisinsk doktorgrad fra Universitetet i Oslo og er spesialist i indremedisin og lungesykdommer.

Assisterende direktør i Helsedirektoratet.

FRA: Skjetten i Akershus.

BOR I: Oslo.

FAMILIE: Gift, to barn.

AKTUELL MED: Har hatt en fremtredende rolle under koronaviruspandemien.

EN LYKKELIG TID

På førskolen fikk Espen Rostrup Nakstad lov å leke og ble forberedt på skolen. **Det sier han var helt nødvendig.**

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: NTB

Jeg husker følelsen av å være på fire-til-fem-årsklubben. Særlig utendørs om vinteren. Vi lekte i snøen og akte ned noen bakker. Det var veldig gøy og vekker gode minner. Klubben var på et grendehus, og jeg minnes at det var hyggelig inne også, sier Espen Rostrup Nakstad.

Legen og juristen fra Skjetten er blitt rikskjendis under koronapandemien gjennom jobben som assisterende direktør i Helsedirektoratet, og en viktig talsperson i media.

BESØK AV POLITIET

Espen og tvillingbroren Anders fikk plass i fire-til-fem-årsklubben da de nærmet seg fire år. Sammen med en jevnaldrende nabogutt gikk de selv de hundre meterne på gangveien fra hjemmet til grendehuset. De var der noen få timer i uka.

– En dag kom politiet på besøk til barna i klubben. De viste frem politibilen og snakket om trafikkreglene. Dét husker en fireåring, sier Espen. Han smiler over de gode, gamle minnene.

Espen er litt usikker på om de gikk på klubben hver dag, eller om det bare var noen få dager i uken.

– Barnehagetilbudet var begrenset på slutten av 70-tallet, og fire-til-fem-årsklubben ble kombinert med dagmamma for å få kabalen til å gå opp, forteller han.

GODE FØRSKOLEMINNER

Det siste året før Espen begynte på skolen, gikk han på førskole, et år han husker veldig godt.

– Da var jeg seks år, og jeg husker fortsatt detaljer fra året på førskolen, som lå på Gjellerås skole. Jeg minnes spisestundene med matpakke og bordsang, og at vi lærte mye praktisk da vi hadde verkstedtimer og laget ting. Vi lærte mange sanger, og det var stor sangglede. Dessuten lærte vi regler for hvordan vi skulle oppføre oss på skolen. Jeg ble også kjent med flere av de jeg skulle gå i klasse med,

forteller Espen. Han minnes de ansatte som trygge. Espen likte rutine og hverdagen på førskolen.

– Jeg kan fortsatt se for meg rommet, der førskolen holdt til, i det store skolebygget. Det var litt isolert, og det var trygt, sier Espen. Han opplevde førskoleåret som nyttig.

– Vi var flere kompiser som trivdes godt med ikke å gå på skolen i den alderen. Vi ville bare være ute og leke. Det at vi fikk dette året, der vi ble forberedt på hva som ventet oss på skolen, tror jeg var nødvendig, i alle fall for meg, sier Espen og smiler.

NÆR VENN FRA BARNEHAGEN

Den profilerte legen har ennå kontakt med noen av vennene fra femårsklubben og førskolen.

– Vi var flere som først gikk på klubben sammen, deretter på førskolen, og så havnet vi i samme klasse. Jeg har kontakt med noen av dem, et par er fortsatt venner av meg – og én av dem er en veldig nær venn, svarer Espen.

Han synes det er fint å ha noen gamle venner å dele minnene med, særlig etter at tvillingbroren hans, Anders, døde i en helikopterulykke i 2014.

– Broren min var jo den som alltid husket de samme tingene som meg fra oppveksten, men noen av vennene våre har også mange av de samme minnene, sier Espen.

– *Hva er en god barndom i dine øyne?*

– Det er å ha trygghet hjemme og i barnehagen, og å ha venner som man er trygg på. Jeg tror det er viktig å få lov til å utfolde seg i størst mulig grad uten at det går utover andre barn; å få lov til å leke fritt og på den måten man vil. Det å være mye ute tror jeg er bra. Barn trenger å komme seg ut og bevege seg, sier Espen.

Han mener det er viktig at barnehagelærerne ser hvert enkelt barn, at de ikke bare blir håndtert som en del av en gruppe.

– Jeg tror det å se enkeltindividet gir barna trygghet og en følelse av å være ivaretatt, sier Espen.

godkommunikasjon@gmail.com

« Vi var flere kompiser som trivdes godt med ikke å gå på skolen i den alderen. Vi ville bare være ute og leke. »

Klassiske treklosser går aldri av moten. De er åpne og fleksible i funksjon, og barna kan skape noe nytt av dem om og om igjen. Du kan enkelt lage treklosser selv ved å kappe opp materialer som ikke er impregnerert fra trelasthandelen. Det er lurt å kappe dem rett med kappsag. Velg gjerne å lage klosser i bestemte lengder slik at byggverket ikke blir skeivt og vaklete. Puss klossene i hjørner og kanter med pussemaskin slik at de blir gode å ta i, samtidig som du minsker faren for flis og skader.

Hjemmelagde treklosser

Gi barna bærekraftig lekemateriell av tre. Da trekker naturen et lettelsens sukk og barna får organisk, estetisk materiale som gir andre opplevelser enn plastlekene.

Trude Anette Brendeland

trubrende@hotmail.com

Barnehagelærer, forfatter og foredragsholder som står bak fantasifantasten.no. Hun jobber i Eventyrhuset lekeverksted i samarbeid med Fantoft gård studentbarnehage i Bergen. Hun gir deg inspirasjon til å lage og tilby naturlig, estetisk og miljøvennlig lekemateriell.

Treklosser fungerer aller best for grupper med barn når de tilbys i rikelige mengder.

Jo flere klosser lekerommet har, jo større og langvarige prosjekter oppstår. Mange klosser gir færre konflikter, og samarbeidet kan blomstre. Dersom barna i tillegg får enkelte større elementer som planker og fjøler, vil byggeleken nå nye høyder.

Synes du de trehvite klossene kan bli kjedelige og trauste?

Da kan du farge noen av dem med tynn maling. Velg flytende vannmaling (som Stockmar) eller vannbasert, giftfri hobbymaling og tynn den litt ut med vann. Da har du en glimrende beis som trekker inn i treet og gir klossene en god overflate som ikke oppleves kald eller glatt.

For å supplere leken som oppstår med klossene, kan du tilføre andre elementer og former av tre. Treskiver av greiner og stammer er både vakkert og organisk.

Ekstratipset!

Lag et tastatur i tre

Mange barnehager har brukt gjenbrukstastatur som leketøy i rollelek, men i seinere tid har vi fått en bevissthet om at slike tastatur kan inneholde miljøgifter. Da er det bedre å lage en bærekraftig variant i tre. Bruk en hylleplate eller planke og mal tastaturet med uttynnet giftfri maling. Tall og bokstaver kan du tegne på med hvit vannfast tusj.

Aktuelt Trillinger i barnehagen

HAR HENDENE FULLE:

Judit Minda er vokst opp som trilling og har selv trillingene Filip, Amelia og Henrik. De premature trillingene fikk et eget rom med innredning og leker tilpasset dem da de startet i Hoppenspretthallen barnehage på Jessheim.

BOBLENDE GLEDE: Aktivitetsleder Magdalena Dzakic (t.v.) og pedagogisk leder Layla Hansen har hatt ansvar for Filip, Henrik og Amelia hver dag siden de begynte i barnehagen. Barna er glad i såpeboblemaskinen.

Trillinger på tilvenning

Sjansen for at trillinger selv skal få trillinger er 1 : 6 millioner. Likevel skjedde det Judit Minda. **Slik gikk det da trillingene fikk tilvenning i barnehagen.**

TEKST: MERETE SILLESEN FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

Trillingene Amelia, Filip og Henrik er et lite mirakel. Mamma Judit Minda (33) er nemlig selv trilling, og sjansene for selv å få trillinger er minimal.

– Da søstrene mine og jeg ble født i Budapest i 1987, var vi visst litt av en attraksjon, sier Judit Minda (33). De ble tre døtre ut av to egg.

EN FOR ALLE, ALLE FOR EN

Judit og søstrene ble født i uke 36, og veide mellom 2200 og 2500 gram. Judit forteller at det alltid har vært helt spesielle bånd mellom søstrene.

De bor nå alle i Norge, og kontakten er tett.

Ifølge Judit var det kanskje ikke like enkelt for foreldrene å ha trillinger bestandig.

– Hvis noen bare så stygt på én av oss, var de to andre på plass med en gang. Jeg husker flere episoder fra barnehagen der en gutt stadig ble «tatt» av søstrene mine fordi han prøvde å lugge meg, forteller Judit.

– Vi kunne også krangle så busta føyk, men aller mest har vi vært gode venner. Det er en trygghet for meg å ha mine kjære søstre så nær, og de er fantastiske tanter for Amelia, Filip og Henrik, sier hun.

Judits samboer og far til hennes barn, Glenn Undheim (41), har fra før sønnen Trym (12).

Selv vokste Glenn opp i en søskenflokk på fem, og han synes også det er fint med stor fami-

Du kan følge denne trillingfamilien gjennom Instagram-kontoen **triplet_with_triplets**

Trillingfødslar i Norge

1958: **7**
1968: **10**
1978: **1**
1988: **19**
1998: **25**
2008: **15**
2018: **16**
2019: **11**

Kilde: www.ssb.no

LEKER MED FLERE:

Etter at trillingene ble trygge på sin egen lille avdelingen, fikk de gå på besøk til Mina Wego og Ella Bunrat som går i de andre småbarns-gruppene. Aktivitetsleder Magdalena Dzakic og pedagogisk leder Layla Hansen leste seg opp på trillinger før de startet i barnehagen.

SJEKKER HØYDEN:

Trillingene vokser fort, og her er det Layla som sjekker hvor høy Filip har blitt. To voksne har hatt ansvar for de tre trillingene siden barnehagestart.

Hoppenspretthallen barnehage

- privat og eies av Lise Furuseth og Paal Mogens
- etablert i 2007
- åpningstid 06.45–17.00
- 36 ansatte med kontorpersonalet og styrer
- 111 barn på 5 avdelinger: 2 Nøtteliten-baser (1–2 år) og egne baser for 3-åringer, 4-åringer og 5-åringer

Kilde: Layla Hansen

lie. Men på spørsmål om de skal ha flere barn, trenger ikke Glenn betenkningstid:

– Nei, det er helt uaktuelt. Nå gjelder det å følge opp de vi har, sier han bestemt.

Paret hadde aldri trodd de skulle få trillinger, selv om de er flere flerlinger i Judits familie.

– Det var en lege et sted som hadde regnet ut at sjansen var 1 : 6 millioner for at en trilling skal få trillinger. Dette er helt klart min lotto-gevinst i livet, ler Glenn.

LISTE MED BARNAS BEHOV

Både Judit og Glenn har gått i barnehage og var aldri i tvil om at trillingene skulle gjøre det. De er født i uke 34, og veide mellom 1400 og 2000 gram, og vil trenge tid på å ta igjen sine jevnaldrende. Før tilvenningen skrev Judith en liste

MALER: Filip koser seg med fingermaling, og maler seg gjerne litt i ansiktet også.

til Hoppenspretthallen barnehage på Jessheim med trillingenes ulike behov.

– Vi er opptatt av at de skal behandles som de tre unike individene de er, ikke som «trillingene», sier Judit.

EGET ROM TIL BARN

– For oss var denne listen til stor hjelp, sier pedagogisk leder Layla Hansen (53) på avdelingen Nøtteliten 2, der barna begynte i gul gruppe.

– Det har aldri før skjedd at en søskenflokk har fylt hele gruppa, ler hun. Aktivitetsleder Magdalena Dzakic (26) er barnas primærkontakt. Både Layla og Magdalena leste seg opp på trillinger, spesielt fordi de er premature. De hadde møter på basen og snakket om hva de måtte ta hensyn til. De forberedte et eget rom til barna, der de tenkte innredning og leker som var tilpasset dem. Og siden det var tre barn, valgte de å ha to faste voksne sammen med barna i starten. De skrev også et informasjonsbrev til de andre foreldrene for å forberede dem på at trillingene Amelia, Filip og Henrik kom.

VERST FOR MOR

– Det var viktig for meg at barnehagepersonalet ble skikkelig kjent med hvert barn, og jeg er imponert over måten de har møtt oss på, sier Judit.

– Både Glenn og jeg har vært med på tilven-

LEKER: Det er nok en stund til Amelia og Henrik begynner å telle, men den fargerike kulerammen er god uansett.

DOBBELT OPP:

Aktivitetsleder Magdalena mater begge gutta på en gang. Filip er mer interessert i hva som foregår rundt ham, enn Henrik, som koser seg med flasken.

TRE PÅ RAD: Før trillingene Henrik, Filip og Amelia begynte i barnehagen, skrev foreldrene et brev og fortalte om barnas ulike behov. Det synes de ansatte var nyttig å lese.

Tips når dere skal ta imot flerlinger

1. Søk kunnskap og les dere opp på tvillinger/trillinger.
2. Vær to ansatte til å ta imot, slik at dere både kan bli kjent med barna og foreldrene.
3. Vær tilgjengelig for barna.
4. Er barna små, tenk innredning. Hva slags leker synes barna det er morsomt å leke med?
5. Sørg for god kommunikasjon med foreldrene.

Kilde: Pedagogisk leder Layla Hansen

ningen. Barna var nok klare for at jeg skulle gå lenge før jeg var det, forteller Judit. Layla forteller at samarbeidet med foreldrene har gått veldig bra, og at de godt forstår mors følelser. Barna kunne verken krabbe, sitte, stå eller gå da de begynte, og de trengte også hjelp med mat og drikke. Nå elsker de såpebøller og fingermaling og er en aktiv trio.

– Amelia, Filip og Henrik har hatt en enorm utvikling siden de begynte, sier Layla. Barna har også egen trillingvogn, der Filip, som er lettest, troner øverst.

– Jeg føler meg svært heldig som får følge barna så tett, og jeg gleder meg til sommeren, når barna er større og sterkere, og vi kan være ute og leke, sier Magdalena.

ramesil@hotmail.com

OVER 7.900 FØLGER

Første steg på Facebook

Bli med og følg
oss du også!
[@facebook.com/forresteg](https://www.facebook.com/forresteg)

**FØRSTE
STEG**

Den ideelle LOBBYISTEN

Robert Ullmann gikk fra toppjobb i børsnoterte Adidas til å lede ideelle barnehager. **Han ville heller være med å påvirke barn og unges oppvekst.**

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK FOTO: CHARLOTTE WIIG

Kom inn, jeg kommer rett fra et videomøte med Mathilde Tybring Gjedde (H), sier Robert Ullmann og viser vei til et møterom i barnehagestiftelsen Kanvas lokaler i Oslo.

Han ville forklare stortingsrepresentanten om de praktiske konsekvensene av forslag til kutt i tilskudd til pensjon. Uka før hadde han samtale med kunnskapsminister Guri Melby (V). Den tidligere kommersielle direktøren for L'Oréal og topplederen i Adidas tok et verdivalg for 16 år siden, da han takket ja til å lede barnehagestiftelsen Kanvas. At han hadde blitt svindlet av en barnehage og startet barnehage hjemme, påvirket også karrierevalget.

VILLE SKAPE NÆRE VERDIER

Robert Ullmann jobbet i Adidas, en kjent merkevare, børsnotert i Frankfurt, og reiste mye.

– Målet var å finne ut hvordan vi måtte jobbe for at aksjekursen skulle bli best mulig, sier den tidligere Adidas-direktøren. Han hadde tre barn, var samfunnsorientert og hadde lyst til å komme nærmere samfunnet barna vokste opp i rent profesjonelt.

– Jeg ville være der det ble skapt nære verdier. Det var et klart verdivalg å jobbe for barns oppvekstvilkår, forteller Ullmann. Han stortrives med å bli målt på kvalitetsavkastning for barna i stedet for resultatavkastning til en eier. Alle penger som kommer inn til Kanvas, skal gå tilbake til barna. Derfor blir de åtte millionene barnehagene sparte under koronanedstengningen, brukt til flere vikarer, til barn med særskilte behov og til å oppgradere IT-parken og inne- og uteområder.

– Mange tror det å være direktør innen idrett og kosmetikk er veldig annerledes enn å lede barneha-

ger. Det er det ikke. Organisasjon og ledelse er et fag. Det handler om mellommenneskelige relasjoner, selv om produktene og tjenestene er ulike, sier Ullmann. At det ble barnehage, kan også forklares med at han ikke fikk barnehageplass til eldstemann.

SVINDLET AV BARNEHAGE

Året var 1997, han og kona ville begge jobbe og startet familiebarnehage i andre etasjen hjemme med to ansatte og fire barn. Familiebarnehagen ble avviklet da barna fikk plass i ordinær barnehage. Med nummer to fikk de plass i en nystartet, privat barnehage. De måtte betale tre måneders forskudd. Det var før maksprisen, og rett etter at de hadde betalt inn nesten 15 000 kroner i depositum, ble barnehagen stengt. Den åpnet aldri igjen.

– Pengene forsvant i en konkurs og skjulte pengestrømmer. Vi måtte ta barna hjem og tapte masse penger. Jeg fikk da en fornemmelse av at det burde være mulig å gjøre noe med barnehagefeltet, forteller Ullmann. En god barnehage for ham er et sted med høyt nærvær, der de ansatte jobber for å gjøre både det pedagogiske innholdet, seg selv og andre bedre. Der ansatte aktivt deler kunnskap med hverandre og med foreldrene. For å gjøre barnehagene bedre mener han det bør innføres en ledernorm med en leder i hver barnehage, som ikke bare er en administrator.

– Det er viktig å forstå lederen som en kunnskapsleder, som er til stede, begeistrer de ansatte og snakker om at jobben de gjør, har betydning, sier en engasjert Ullmann.

VIKTIG HØRINGSINSTANS

Kanvas er blitt en viktig høringsinstans i barnehage-

«Mange tror det å være direktør innen idrett og kosmetikk er veldig annerledes enn å lede barnehager. Det er det ikke.»

DYKTIG LOBBYIST: Om fem år tror daglig leder Robert Ullmann i barnehagestiftelsen Kanvas at alle barnehager har minst 50 prosent barnehagelærere, at utdanningen er femåring, at lederne i barnehagen har master, og at vi har en ledernorm.

politikken, og leder Robert Ullmann er opptatt av å få politikerne til å se hvordan barnehagepolitikken virker i praksis for både barna og de ansatte.

– Kanvas har ingen eiere og har ingen annen agenda enn å bedre barns oppvekstvilkår, sier Ullmann.

Økonomen fra Haslum er kjent å være god til å balansere familieliv og jobb.

– Det er viktig å ha et fristed som gir energi og næring til nye tanker. Det er helsefremmende, og du må ha overskudd i eget liv for å prestere for andre og på jobb, påpeker Ullmann. Selv henter han energi av å være på tur i skogen med kona og deres to hunder, en riesenschnauzer og en mops. Det er sjelden han går under 15 000 skritt om dagen. Intellektuell stimulering gir ham også energi, som å lese psykoterapi eller *Drageløperen*, eller å ta en *Master of management* i anvendt organisasjonspsykologi ved BI. Han får også energi av å være på jobb. Han elsker å ha mennesker rundt seg og utveksle meninger.

GIR ANSATTE GRATIS PSYKOLOG

Når Ullmann ikke er på tur i skogen, deltar han gjerne i en bokgruppe med tidligere studievenner eller konkurrerer i krokket eller shuffleboard med guttegjengen. Hytta sør for Gøteborg ble mye brukt før koronapandemien. Ullmann traff sin svenske kone da de begge studerte i Sveits. De bodde i Fribourg, Zürich, Paris, Oslo og Gjøvik før de endte opp i Bærum. Konas tilhørighet og familie i hjemlandet gjorde at det ble viktig å ha et sted i Sverige.

Empatisk og omsorgsfull er ord som brukes om barnehagelederen.

– Det er hyggelig å høre, for det er slik jeg vil bli møtt selv. Empati er å lytte med hjertet, en kanal inn til andre mennesker. Den må tilpasses, fordi folk er ulike, sier Ullmann. Han er opptatt av at folk rundt ham skal ha det bra, av folks psykiske helse. Derfor kan ansatte som trenger det, gå ti timer til psykolog i året, betalt av Kanvas. Det tror Ullmann fører til lavere sykefravær.

STRØK PÅ EKSAMEN

Robert Ullmann blir beskrevet som en ordentlig og skikkelig person. Det er lite å ta ham på.

«Kanvas har ingen eiere og har ingen annen agenda enn å bedre barns oppvekstvilkår.»

– Jeg liker å ha det ryddig og er ikke glad i negative overraskelser. Jeg ønsker å få til ting, og det kan ligge hardt arbeid i det som oppfattes som ordentlig, men jeg prøver ikke å være noe annet enn det du ser, smiler han og forteller at han godt kan rette på bord som står skjevt på møterommet. Han er et oppkomme av historier og forteller ubeskjedent om da han som økonomistudent i Sveits skulle opp til eksamen i sosialøkonomi på tysk og strøk for andre gang. Professoren var Norgesvenn og spurte om Robert var i slekt med

Liv Ullmann. Han svarte at han ikke var det, men at han kjente datteren hennes. Språkforvirring førte til at professoren oppfattet at Robert sa han kjente professorens datter. Hun var bare 14 år. Ullmann rakk aldri å forklare at han *ikke* datet professorens datter og strøk igjen.

– Men jeg lærte at jeg måtte endre studieteknikk, ler den tidligere økonomistudenten.

LEDERNORM

Når Robert Ullmann må beskrive seg selv med tre ord, blir det stille lenge. Han ser ned på den mørkebrune kordfløyelsbuksa og de matchende brune skoene. Han liker ikke å skryte, men til slutt kommer det: leken, menneskekjær og energisk. Han blir lykkelig av å få til noe i fellesskap. Han har det

ikke bra når folk rundt ham er frustrerte, og han er en del av det. Som da Kanvas gikk fra 33 til 50 prosent barnehagelærere, og han oppdaget at de som ikke var barnehagelærere, opplevde at lederen heiet på bare en yrkesgruppe.

– Vi kommer ikke til å lykkes uten å ta tak i de snubletrådene, sier Ullmann. Selv er han ikke barnehagelærer, men har lært masse av sine kollegaer og føler seg kompetent innen barn og oppvekst. Ullmann lærer også mye av å snakke med barna sine. Han har også selv gått i barnehage.

PÅ TIDLIGVAKT OG MAKEUPKURS

Ullmann blir beskrevet som en lydhør leder som er

ROBERT ULLMANN (55)

VOKST OPP i Oslo

JOB Daglig leder i barnehagestiftelsen Kanvas

BAKGRUNN Master i økonomi og administrasjon fra Universitetet i Fribourg i Sveits

Kommersiell direktør i L'Oréal

Administrerende direktør i Adidas

Daglig leder i barnehagestiftelsen Kanvas fra 2004

Executive Master of Management ved BI i 2013

BOR Haslum i Bærum

FAMILIE Kone og tre barn på 17, 20 og 23

LIKER Å gå tur i skogen med kona og deres to hunder, lese alt fra Khaled Hosseini til psykoterapi av Irvin Yalom, være på hytta i Sverige med barna og familien, delta i bokprat med gamle studievenner og konkurrere i krokket eller shuffleboard med guttegjengen

AKTUELL Daglig leder i barnehagestiftelsen Kanvas som har innført barnehagelektorer

opptatt av at de ansatte ikke skal være redde for å si hva de mener.

– Ulikhet er like viktig som likhet, fordi det fører til at vi utvikler hverandre, må være åpne for læring og blir utfordret, sier Ullmann. Han hospiterer selv i barnehagene, leker, tørker snørr og lager mat.

– Jeg har lyst å kjenne på hva det vil si å gå vakter og møte foreldre når de henter trøtte barn. Skal du forstå en tjeneste eller et produkt, må du være nær det, mener Ullmann. Da han jobbet i L'Oréal som

HAR MYE ENERGI: – Skal jeg ha ledersamling, kan det være bedre for meg å tenke på hva jeg skal si mens jeg går tur med hundene, i stedet for å sitte på kontoret og skrive, forteller daglig leder Robert Ullmann i barnehagestiftelsen Kanvas.

30-åring tok han kurs i makeup og lærte å farge hår. Topplederen er både ydmyk og stolt av å ha bygget opp Kanvas til en organisasjon fra 430 ansatte og 2000 barn i 2004 til 1300 ansatte og 4200 barn i dag.

HVERDAGSKVALITET

Kanvas-lederen er en populær leder og blir beskrevet som visjonær: en som tør å tenke store tanker – som at Kanvas skal ha 50 prosent barnehagelærere før alle andre og ansette barnehagelektorer. Kanvas har fått utmerkelse fra HR Norge for sitt arbeid innen kompetanseutvikling. Om fem år tror Ullmann at alle barnehager har minst 50 prosent barnehagelærere, at utdanningen er femårig, at lederne i barnehagen har master, og at vi har en ledernorm.

– Jeg håper også vi har et felles uttrykk for hverdagskvalitet, der barnehagelærerne selv kan evaluere ut fra objektive kriterier og sette seg mål om hva og hvordan de kan bli bedre, sier Ullmann. Det kan være kriterier som at et godt språkmiljø har alderstilpassede bøker og et rolig sted å lese.

FLERE BARNEHAGELEKTORER

Kanvas neste hårete mål er å få flere barnehagelektorer. I dag har de sju. Ullmann ønsker også en ny nærings-ph.d. – en barnehagelærer som tar doktorgrad og både jobber i Kanvas og forsker. Han ønsker også at spesialpedagogikken blir en naturlig del av barnehagen. Ullmann og familien har selv vært besøkshjem for barn. Langt frem i tid er han ikke så sikker på at han er i Kanvas. Når barna har flyttet ut, ender han kanskje opp i Sverige sammen med kona, i en helt annen jobb.

– *Hvordan vil du bli husket?*

– Som en som har bidratt til å bringe mer status inn i barnehagesektoren, en som har ledet en organisasjon med mål om å være en spydspiss innen oppvekst i Norge og lykkes med det. Jeg vil gjerne bli husket som en som bidro til en ny karrierevei i barnehagen, som rekrutterte *til* barnehagen og ikke *ut* av den. Men til høsten er det stortingsvalg, så først skal han jobbe for å få politikerne til å forstå at barnehagene må ha en bemanningsnorm som er gyldig større deler av dagen, øke pedagogtettheten til 50 prosent og at ansatte med ekstra kompetanse må få bedre lønn.

line@utdanningsnytt.no

Charlotte Dørsdal
barnehagelærer i Risør kommune
charlotte.dors@gmail.com

Kirsten Flaten
dosent, Høgskolen på Vestlandet
kirsten.helen.flaten@hvl.no

Dette er forskjellen på normal og unormal seksuell lek hos barn

Normal seksuell lek er preget av glede og nysgjerrighet, mens unormal sexlek er aggressiv og tvangsmessig.

ILLUSTRASJON: IDA KRISTINE LARMO

Hvordan arbeider barnehager med barns seksuelle utvikling? I bacheloroppgaven *Barns seksuelle utvikling* ble fire pedagogiske ledere med alt fra 6 til 21 års erfaring intervjuet. De fleste pedagogene ser seksuell atferd hos barn, og på bakgrunn av sine erfaringer klarer de å skille vanlig og uvanlig seksuell atferd. Barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med egen kropp og utvikler bevissthet om egne og andres grenser (*Rammeplan for barnehagen*, 2017). For voksne kan seksualitet hos barn være et vanskelig tema, og mange har ikke kunnskap om vanlige og uvanlige seksuelle uttrykk blant barn.

BARNES SEKSUELLE UTVIKLING

Barns seksualitet skal sees i lys av normal utvikling og er en del av den mentale og fysiske helsen (Aasland, 2015). Barns seksuelle aktivitet handler om utforskning og medfører å undersøke egen og andres kropp, kle av seg og titte på hverandre (Skarpsno, 2013).

Seksualiteten utvikles i samspill med personene rundt oss (Aasland, 2015). God kroppskontakt gir bekreftelse på at berøring er godt, og gir barna anerkjennelse av egen kropp. Seksuell opphisselse er medfødt. Gutter vil merke at

tissen blir stiv, mens jenter kjenner at det kiler og kribler i kjønnsorganet. Seksuell opphisselse er del av barnets selvforståelse. Reaksjoner fra omverdenen former barns forståelse av seksualitet, og reaksjoner fra voksne har stor betydning (Skarpsno, 2013). Barn trenger god, lovlig kroppskontakt og speiling fra nære omsorgspersoner. De trenger ord som beskriver sanseopplevelser og følelser, som ord for kjønnsorganer, seksualitet, forplantning og følelser (Aasland, 2015).

SEKSUELLE LEKER

Barna begynner tidlig å ta på seg selv og utforske kroppen, se likheter og forskjeller, leke doktorleken, mor og far eller rumpeleken eller danse nakne. Blir leken møtt med aksept, føler barna glede og spenning. Møtes leken med forbud, kan barna føle skam. Grensen for seksuell lek er om barn deltar frivillig. Barn skal ikke vise fram tissen eller delta i

” Seksuell lek kan en generelt beskrive som lek som finner sted i åpenhet og uten å medføre vanskeligheter for andre.

NORMAL SEKSUELL LEK: Barna begynner tidlig å undersøke egen og andres kropp, kle av seg, titte på hverandre og leke doktorleken. Blir leken møtt med aksept, føler barna glede og spenning. Møtes leken med forbud, kan barna føle skam, ifølge artikkelforfatterne.

seksuelle leker om de ikke ønsker det. Voksne må påse at ingen blir tvunget med i leken (Friis, 2019). Det kan være vanskelig å vite forskjellen på naturlig og bekymringsfull lek. Seksuell atferd som vanlig aldersspesifikk lek preges av glede og nysgjerrighet. Seksualisert atferd som er motivert ut fra andres behov, er seksualitet påført barnet av andre og kan være aggressiv og tvangsmessig (Friis, 2019).

ONANI

Barn finner vanligvis selv ut hvordan man onanerer, eller de lærer av andre barn. Små barn tar seg på tissen for å få fysisk stimulering. Noen barn plukker litt, mens andre er svært opptatt av kjønnsorganet. Hyperonanister har gjerne opplevd orgasme én gang, og leter etter følelsen igjen. Et barn som onanerer «hele tiden» og velger bort å være sammen med andre barn, trenger hjelp til å regulere dette. Barn som kaver litt mens de tar på kjønnsorganet sitt, kan ha behov for å bli fortalt hvordan de kan onanere mer hensiktsmessig. Barn er oftest fornøyd med å kose med tissen uten å arbeide for orgasme (Aasland, 2015).

NORMAL OG AVVIKENDE SEKSUALITET

Pedagoger må ha kunnskap om vanlig seksuell atferd hos barn for ikke å overdramatisere og ta seksuell lek som tegn på overgrep (Aasland, 2009). Det kan være vanskelig å skille mellom normal og avvikende seksualitet (Nordhaug, 2018). Ved *seksuell lek* er barna på samme alder og utviklingstrinn, utforsker hverandres kropp ved å kikke og berøre uten skam. Seksuell lek kan beskrives som lek i åpenhet og uten å medføre vanskeligheter for andre (Flatén, 2018). Ingnes og Kleive (2011) beskriver seksuell atferd hos to-til-seks-åringer med at de er lite bluferdige, fryder seg over egen nakenhet, sier tiss og bæs, undersøker forskjellene på jentekropp og guttekropp og opplever glede ved berøring av egne kjønnsorganer. *Uvanlig seksuell atferd* kan være at barna tar munnen mot kjønnsorgan, putter gjenstander i skjede eller endetarmsåpning, onanerer med gjenstander eller berører andres kjønnsorganer etter å ha fått beskjed om å slutte (Ingnes & Kleive, 2011).

SNAKK MED BARN

Ifølge Aasland (2015) bør du nevne kjønnsorganer og hvordan barn blir til, når du snakker med barn om seksualitet. Voksne venter gjerne med å fortelle om seksualitet til barna spør, men ikke alle barn spør om dette. Det er viktig å lære barna at de har lov å bestemme over egen kropp. I

” Uvanlig seksuell atferd innebærer at barna tar munnen mot kjønnsorgan, masturberer med gjenstander eller berører andres kjønnsorganer etter å ha fått beskjed om å slutte.

noen barnehager sier barna «stopp» og setter håndflaten mot vedkommende. Barnet rustes til å bestemme hva slags fysisk kontakt og berøring det ønsker. Barnet har da kompetanse til å sette egne grenser (Aasland, 2015).

HAR OPPLEVD SEKSUELL LEK

For å få kunnskap om barnehagers arbeid med barns seksuelle utvikling ble fire pedagogiske ledere med lang erfaring intervjuet i denne bacheloroppgaven. Tre oppfatter barns seksualitet som å bli kjent med seg selv og egen kropp, og at det er en naturlig del av barns utvikling. En pedagog hadde ikke opplevd seksuelle leker eller seksuelle uttrykk. Pedagogene viste til at gutter tar på tissen sin og har hånda ned i buksa for å utforske. Spesielt de eldste barna gjemmer seg og viser frem tissen sin. De beskriver barn som detter ut av lek for å tilfredsstille seg selv. Informantene forteller at jenter i barnehagen onanerer ved å gnikke seg inntil noe. Noen barn blir sinte om de blir forstyrret.

ARBEID MED KROPP OG SEKSUALITET

Pedagogene jobbet med programmet *Mitt valg* i arbeidet med å bestemme over og sette grenser for egen og andres kropp. De ser på *Kroppen min eier jeg* på NRK Super. De opplever ofte situasjoner der barn utforsker egen og andres kropp. Da sier de at det er lov å kose med egen tiss. Pedagogene stryker barna på ryggen eller avleder med leker. Andre sier barnet må slutte, eller «du kan gjøre det når du er alene». Det er viktig å reflektere over egne reaksjoner, og ta gjerne temaet opp på personalmøte. Pedagogene mener det viktigste er at barna får undre seg og får gode forklaringer. Foreldrene bør få vite at de arbeider med temaet i barnehagen. Pedagogene mener det er viktig å fortelle barna at det er naturlig å ta på seg selv, men ikke i alle settinger. Her må man være forsiktig for ikke å utløse skamfølelse. Gi åpne og ærlige svar uten at man blir flau. Pedagogene mener det er viktig at barna får bestemme over egen kropp. Selv noe så uskyldig som en klem er det lov å si nei til. Dette beskytter også mot seksuelle overgrep. Et barn som ikke har lært å sette grenser, kan tenke at en voksenperson har lov.

UTFORDRINGER

Pedagogene mener utfordringene i arbeidet med barn og seksualitet er de voksnes holdninger og hvordan vi svarer når barna stiller spørsmål. Manglende åpenhet og mangel på kunnskap om vanlige og uvanlige seksuelle uttrykk blant barn fører til usikkerhet. Pedagoger i undersøkelsen

fortalte at barnehager arrangerer foredrag for personalet og foreldrene, for å gi et felles syn og språk på barns seksuelle utvikling. Dette kan avhjelpe at noen foreldre blir forlegne når man tar opp emnet i foreldresamtale. Det kom fram at foreldre som ikke er etnisk norske, er mindre åpne om seksualitet. Pedagogene understreket at det ikke skyldes vond vilje, men kulturell bakgrunn. Også etnisk norske foreldre kan være avvisende når temaet tas opp.

BARNEHAGENS HAR ET ANSVAR

Pedagogene i undersøkelsen ser på barns seksualitet som en naturlig del av barns utvikling, og mener at barnehagen har ansvar knyttet til å lære barna om kropp og seksualitet. Dette kan skje i form av programmet *Mitt valg*, bøker, kort om kroppsregler, serier om temaet laget for barn, å undre seg sammen med barna og gjennom samlinger. Det er viktig at vi som arbeider i barnehage, kan en del om normal seksuell atferd. Da kan vi bedre skille mellom hva som er normal seksuell atferd, og hva som er avvikende seksuell atferd.

Litteratur

- AASLAND, M.W. (2015). *Barna og seksualiteten*. Oslo: Cappelen Damm.
- AASLAND, M.W. (2009). «*Si det til noen*»: En bok om seksuelle overgrep mot barn og unge (2. utg.). Oslo: Høyskoleforlaget.
- FLATEN, K. (2018). *Et helt vanlig barn*. Cappelen Damm Akademisk.
- FRIIS, P. (2019). *Barns seksuelle lek: Hvordan forstå og arbeide med barns seksualitet i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm.
- INGNES, E.K. & KLEIVE, H. (2011). *I møte med unge overgripere*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- KUNNSKAPSDEPARTEMENTET. (2017). *Rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex.
- NORDHAUG, I. (2018). *Kva ser vi – kva gjer vi?: Omsorgssvikt, vald og seksuelle overgrep: Skolen og barnehagen sine oppgaver*. Bergen: Fagbokforlaget.
- SKARPSNO, H.E. (2013) *Barn og seksualitet – utfordringer i barnehagen*. Oslo: SEBU Forlag.

Ingvild Åmot

førsteamanuensis ved Dronning Maud
Minnes Høgskole, Trondheim
ingvild.amot@dmmh.no

Ruth Ingrid Skoglund

førsteamanuensis ved Høgskolen på
Vestlandet, Bergen
ruth.ingrid.skoglund@hvl.no

De ansattes sinne i barnehagen kan føre til profesjonell utvikling

Barn som tøyer grenser, mangel på personale og tidspress gjør at barnehageansatte blir sinte, ifølge ny studie. Hvordan de ansatte takler eget sinne, er viktig for relasjonen til barna og den profesjonelle utviklingen.

Sinne og utfordrende følelser hos ansatte i barnehagen er noe de fleste kjenner til. Artikkelen viser til nye forskningsfunn om hva som utløser ansattes sinne i samspill med barn i barnehagen, hvordan slike hendelser oppleves av de ansatte selv, og hva som kan føre til profesjonell utvikling.

FØLELSER I PEDAGOGISK ARBEID

Følelser er viktige i det pedagogiske arbeidet. Den forskningen som finnes, legger gjerne vekt på positive følelser i spillet mellom ansatte og barn. Følelser som oppleves som utfordrende, er ofte underkommunisert. Implisitte forventninger om å opptre profesjonelt i arbeid med barn er å fremstå som behersket og kontrollert. Hva så når det oppstår vanskelige følelser, når ansatte opplever konfliktsituasjoner med barn? Vi har undersøkt de følelsene som oppstår hos ansatte når barn oppleves å yte motstand i barnehagen. Hvordan oppstår slike utfordrende følelser i

hverdagslivet i barnehagen? Hva forårsaker dem, og hvordan kan slike erfaringer være med å utvikle praksis?

FORSKNINGSPROSJEKTET

Denne studien er kvalitativ med et omfattende materiale hvor ansatte har skrevet totalt 30 fortellinger om egen praksis knyttet til konflikter med barn i barnehagen. I tillegg har vi gjennomført 12 fokusgruppeintervju med en del av disse informantene. I intervjuene diskuterer de følelsene og handlingene sine når de opplever at barn yter motstand, og det oppstår konflikter i møte med barna i barnehagen.

FUNN

I denne studien trer det frem to viktige tema som synes å henge sammen. Det ene er at strukturelle vilkår som mangel på personale og tidspress fører til at de ansatte fortørr kommer i konflikt med barn. En av informantene forteller:

Jeg har ofte tenkt at det har vært en litt ustabil periode på basen, at det faktisk kan være noe med systemet vårt som er feil, og ikke med barnet. I noen av tilfellene er det for mye vikarer. Vi er

SINT: Hvis personalet jobber med å sosialt akseptere sinne, kan også barna lære hva som er hensiktsmessige uttrykk for frustrasjon og utfordrende følelser, skriver artikkelforfatterne.
Illustrasjon: Shutterstock

for lite bemannet. Folk er slitne, tåler gjerne mye mindre, og det blir ustabilt, og at barn da, enkelte setter seg litt imot ... Det blir så pass ustabilt for barna at det blir en konsekvens at de gjerne er utagerende ...

Personalet beskriver hvordan de opplever å krenke barn og opplevelsen av å mislykkes i jobben og av skyldfølelse når slikt skjer:

Jeg er lei meg når det er sånne travle situasjoner. Når vi må få ungene sånn (knipser) ut, og så har vi ikke tid. Hvis det oppstår ett eller annet mellom barna, da har vi ikke tid å bruke fem-ti minutter til å høre eller til å forstå hva som skjedde der, vi bare fjerner noen barn, eller kjefter. Jeg synes det er utrolig vanskelig, fordi at etterpå så går jeg og har det vondt, og er misfornøyd inni meg selv.

Ansatte forklarer at slike situasjoner oppstår kjappere i møte med barn som de opplever tøyser grenser, som ikke vil rette seg etter beskjeder som blir gitt, og som oppfattes å ha en ugrei atferd overfor andre barn.

Ansatte forteller samtidig at situasjoner der de selv blir sinte, også kan gjøres til konstruktive dialoger med barna

” Mangel på personale og tidspress fører til flere konflikter med barn og at barn som oppleves å utfordre grenser, lettere utløser sinne enn hva barn flest gjør.

om måter å uttrykke sinne på, slik en av informantene beskriver:

Det er faktisk greit å bli sint. Det er lov å vise at en er trist og trøtt – og å vise følelser.

En annen i personalgruppa fortsetter:

Ja, jeg kan si: «Nå er jeg sint. Se på fjeset mitt.» Barna kan prøve å lese mitt fjes også. Barna har lov til å uttrykke sine følelser og bli sinte, men det er forventet av oss at vi skal lære dem å snakke om følelsene og ikke uttrykke dem fysisk gjennom å slå og skubbe eller bite når de blir frustrerte.

Dette er et eksempel på hvordan vanskelige situasjoner kan føre til utvikling av barns kompetanse og ansattes refleksjon, gitt at de som jobber i barnehagen får mulighet til

” Gjennom felles refleksjon, støtte i ledelsen og muligheter til å påvirke strukturene kan personlige opplevelser av profesjonell mislykkethet føre til felles faglig utvikling.

nettopp å diskutere slike hendelser og forsøke å forstå kompleksiteten i dem. Vi ser at mangel på personale og tidspress fører til flere konflikter med barn, og at barn som oppleves å utfordre grenser eller opptre uhensiktsmessig overfor andre barn, lettere utløser sinne enn hva barn flest gjør.

PROFESJONELLE NEDERLAG OG SKJØNN

Utfordringene her er at institusjonelle faktorer som mangel på personale og tidspress blir til opplevelser av profesjonelle nederlag. Dette gir en følelse av maktesløshet det kan være vanskelig å snakke om. Disse erfaringene gir emosjonelle utslag. Scherer (2005) beskriver emosjoner som en sammen satt prosess bestående av subjektive, kognitive, kroppslige og motivasjonelle opplevelser som manifesteres gjennom kroppsspråk og ord. Informantene forteller om hvordan disse nederlagene erfares på måter som er gjenkjennbare i Scherers beskrivelse: De kjenner det i kroppen, de blir lei seg, de føler seg maktesløse, og de mister tillit til egne faglige standarder. Vi kan beskrive dette som profesjonelle nederlag.

VÅGE Å SNAKKE SAMMEN

Med støtte i Juul (2010) kan følelsen av profesjonelt nederlag ses i sammenheng med profesjonelt skjønn i «her og nå»-vurderinger. Dette henger sammen med det vi kan beskrive som normative, institusjonelle praksiser og systemer: kort sagt, det som finnes av interne koder, forståelser og praksiser i de enkelte barnehagene og i det barnehagepedagogiske feltet generelt. I lys av et slikt perspektiv handler det profesjonelle nederlaget ved å møte barn med sinne – og på andre måter enn det man ønsker – ikke bare om personlig ansvar. Det dreier seg også om myndigheters, barnehageeieres og ledes ansvar. Det er et ansvar for at de strukturelle forholdene ikke medfører en hverdag preget av konstant mangel på personale, tidspress og dermed vilkår som fører til opplevelser av nederlag i yrkesutøvelsen.

FAGLIG UTVIKLING

Et viktig poeng i den sammenhengen er at det gis rom

for faglige diskusjoner om krevende praksiser, og at det utvikles kulturer der ansatte både støtter og veileder hverandre. Gjennom felles refleksjon, støtte i ledelsen og muligheter til å påvirke strukturene kan personlige opplevelser av profesjonell mislykkethet føre til felles faglig utvikling og større mulighet for å påvirke deler av rammebetingelsene.

UTFORDRENDE FØLELSER

Et annet poeng er at det bør være rom for å uttrykke sinne, ikke bare for barn, men også for ansatte, og at sinne uttrykkes på måter som er sosialt akseptable. Hvis personalet jobber med sosialt aksepterte uttrykk for sinne, kan også barna lære hva som er hensiktsmessige uttrykk for frustrasjon og utfordrende følelser. En hjelp på veien dit er å snakke om følelser som sinne og frustrasjon og å finne strategier for å uttrykke dem på konstruktive måter, både innad i personalet og i møte med barna. Dette skjer i et fellesskap og forutsetter at det er åpen dialog og muligheter for å reflektere sammen om det som har skjedd. Kontinuerlige prosesser der ansatte kan være åpne om egne reaksjoner, erfaringer med barna og strukturelle utfordringer og bli tatt på alvor av ledelsen innenfor et fellesskap, kan bidra til utvikling. Det er mulig å arbeide konstruktivt med utfordrende følelser, og det vil styrke det profesjonelle skjønn.

Litteratur

JUUL, S. (2010). *Solidaritets, anderkendelse, retfærdighed og god dømmekraft*. Hans Reitzels Forlag.
SCHERER, K.R. (2005). What are emotions? And how can they be measured? *Social Science Information*, 44(4), 695–729.

Hele artikkelen:

SKOGLUND, R.I. OG ÅMOT, I. (2020): When Anger Arises in the Interaction with Children in Kindergartens – The Staff's Reactions to Children's Resistance, *Scandinavian Journal of Educational Research*. DOI: 10.1080/00313831.2020.1739138

Dette er viktig for barna i barnehagen

Tillit til andre og følelse av samhold er viktig for at barna skal oppleve fellesskap i barnehagen, viser forskning.

TEKST: KJERSTI SALVESEN

Barnehagen er en fellesskapsarena der vi skal ivareta hver enkelt, samtidig som barna skal lære at de noen ganger må trå til siden for at andre kan slippe til med sine perspektiver og initiativ, sier forsker Marianne Ree, som er utdannet barnehagelærer og jobber som universitetslektor ved Universitetet i Stavanger (UiS).

OMSORG FOR HVERANDRE

Femåringene Ree har snakket med i sin studie, fortalte at tillit til andre barn, å ta ansvar for hverandre og å oppleve at de har noe felles med andre barn, var viktig for at de kunne delta i ulike aktiviteter i barnehagen.

– Da de snakket om tillit, fortalte et barn at han ikke rakk opp hånden i samlingsstunden fordi han var usikker på hvordan hans innspill ville bli mottatt av de andre, sier Ree.

Barna fortalte samtidig at de var opptatt av å vise omsorg for hverandre gjennom å lese kroppsspråk og ansiktsuttrykk. «Om et barn går med hodet ned, spør jeg om hun vil være med i leken», forklarte et av barna. Femåringene snakket også om barnehagens regler og normer, og om det å ha frihet til å velge og til å avstå fra å være med.

– Vi tenker gjerne at alle barn alltid har lyst til å være med, men noen ganger har enkelte lyst til å være litt for seg selv, sier Ree.

FELLESSKAP VIKTIG

Når det gjelder personalet har Ree funnet ut at barns medvirkning i fellesskap krever at de voksne ivaretar

samhold og aksepterer ulikhet. Tidligere forskning har vist at personalet er opptatt av å gi barna individuelle valg når det kommer til medvirkning. Ree har funnet

ut i sin forskning at barn ikke må få individuelle valg for at de skal oppleve at de medvirker.

Personalet sa det var viktig å bygge videre på det de så at barna var interessert i, slik at det ble et felles engasjement i leken. De snakket også om at de noen ganger kan utsette eller legge planer til side hvis barna var i en god lek sammen, ifølge Ree. Hun sier den viktigste lærdommen fra forskningen er at det er viktig at barnehageansatte er bevisst på at tillit betyr mye for barna.

– Det er viktig at ansatte aksepterer ulikhet, slik at de kan legge til rette for at alle barn får være med i fellesskapet, sier forskeren.

Rees funn tyder også på at det er lettere for barn å medvirke i mindre grupper.

FØLER SEG IKKE SETT

Ifølge professor Eva Johansson ved institutt for barnehagelærerutdanning ved UiS bidrar Rees doktorgrad med ny og viktig kunnskap om barns liv og medvirkning i barnehagen.

– Studien utvider tidligere forskning, som har sett mest på barns medvirkning gjennom et individuelt perspektiv. Ree pløyer ny mark når hun utforsker medvirkning gjennom fellesskap, og viser at blant annet tillit og aksept for ulikhet er viktige vilkår, sier Johansson.

godkommunikasjon@gmail.com

MARIANNE REE (48)

Fra: Utdannet barnehagelærer, og har lang erfaring som pedagogisk leder. Ansatt som universitetslektor ved fakultetet for utdanningsvitenskap og humaniora ved UiS.

Disputerte: I oktober 2020.

Doktorgrad: «Vilkår for barns medvirkning i fellesskap i barnehagen». Problemstillingen er: Hva trer frem som vilkår for barns medvirkning i fellesskap? Ree har tatt utgangspunkt i barnas og personalets handlinger og beskrivelser.

Mål med forskningen: Å bidra med kunnskap om barns medvirkning i fellesskap i barnehagen.

Eit kritisk blikk på medverknad frå barn

Medverknad frå barn i barnehage handlar om meir enn valet mellom puslespel og teikning, eller støvlar og joggesko. Det handlar om korleis vi møter barna som medmenneske i kvardagen.

Barn har rett til å gje uttrykk for sitt syn på den daglege verksemda i barnehagen, i samsvar med alder og føresetnader (barnehageloven § 3). Utfordringa er kva som ligg i omgrepet. Handlar det om valet mellom puslespel og teikning, støvlar og joggesko? Eller handlar det om noko meir grunnleggjande, som retten til å kunne ytra seg og verta lytta til? Og når er barna gamle nok? Når dei har språk til å setja ord på eigne opplevingar, eller kan også dei yngste gje uttrykk for sitt syn på kvardagen? Artikkelen ser medverknad frå barn i eit etisk lys.

ETISKE UTFORDRINGAR

Medverknad kan handla om meir enn val. Det kan handla om retten til å uttrykkja eigne behov (Draugsvoll 2015). Einsidig vektlegging av handlingar og aktivitetar kan skugga for det personlege og særskilde ved barna (Søndena i Sandvik 2007, s. 31). Som etisk utfordring er ikkje medverknad knytt til handlingane til barn, men etiske spørsmål i møte med andre. Då handlar det om korleis vi møter barna som

medmenneske i kvardagen (Sandvik 2007, s. 31–32; Johannessen 2012, s. 79–80, 88–91). Då handlar det om å gje rom for uttrykka til barn (Draugsvoll 2015) meir enn å leggja til rette for situasjonar der barna kan velja.

Utan å *lytta* til orda, lydane, mimikken og kroppsspråket til barn kan ikkje barnehagelæraren etablera den gode

” Det hjelper lite med fine ord om korleis barn får velja og medverka, om ikkje tryggleiken ligg i grunn.

relasjonen som må liggja til grunn for at barna skal oppleva å vera trygge: Personalet er den viktigaste ressursen i barnehagen, og samspelet deira med barna er det som gjev barnehagen konkret innhald og kvalitet (Drugli 2010, s. 79). Utan den gode relasjonen kan ikkje barnehagen skapa kvalitet for barna. Det hjelper lite med fine ord om korleis barn får velja og medverka, om ikkje tryggleiken ligg i grunn.

BARN UTTRYKKJER SEG KROPPSLEG

Små barn uttrykkjer seg kroppslig

(Løkken 2005). Retten til medverknad er ikkje avgrensa til verbale ytringar (Sandvik 2007, s. 33; Pålerud 2013, s. 112). Barnehagelæraren må tolka dei kroppslige uttrykka til småbarnet, noko som kan gje eit ubalansert maktforhold i relasjonen (Woodhead i Johannessen 2012, s. 79). Å lytta til og ta alvorleg uttrykk som ikkje er verbale, kan vera utfordrande, men òg gje nye oppdagingar (Johannessen 2012, s. 79).

Retten til medverknad rokkar ved førestillingar om vaksne som spesialistar på bakgrunn av meir erfaring (Biesta i Johannessen 2012, s. 79). Denne retten rører ved synet på barn og barndom; dei verdiane og haldningane vi har med oss frå eigen oppvekst (Sagberg 2012, s. 15; Bae 1992, s. 33–35). Barnehagelæraren må skapa forståing for det kroppslige ved kommunikasjonen og veremåten til små barn:

«Barnehagen skal vere bevisst på dei ulike uttrykksformene til barna [...] Også dei yngste barna og barn som kommuniserer på andre måtar enn gjennom tale, har rett til å gi uttrykk for kva dei synest om sine eigne vilkår. Barnehagelæraren må observere og følgje opp dei ulike uttrykka og behova

MÅ SJÅ BARNET: For å kunne tolka innspel frå barn på ein «etisk forsvarleg» måte må vi vere nær for å sjå kva dei treng, skriv artikkelforfattaren. Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

” I situasjonar der vi må setja grenser, kan barna då likevel oppleve å vera høyrde.

til alle barn» (Utdanningsdirektoratet 2017, s. 27).

Medverknad kan handla om å påverka og kjenna at eiga deltaking bidreg til endring. Vi må støtta kropps-subjektet i å uttrykkja seg, vera synleg og ha ein verknad i det sosiale fellesskapet (Bae 2006, s. 8).

EI OPEN HALDNING

Det er ein risiko for at vi møter barna med ferdige svar (Levinas i Sandvik 2007, s. 32). Barnehagelæraren må møte barna med ei open haldning og «ta i mot» ytringane deira som saklege innspel (Johannessen 2012, s. 95). Etisk praksis føreset lytting, refleksjon, tolking, opne spørsmål og konfrontasjonar (Dahlberg og Moss i Sandvik 2007, s. 32). Barn skal ikkje bestemma alt, men oppleve å verta lytta til:

Det er bleieskift før lunsj. Barna er trøytte og svoltne. Barnehagelæraren er på veg ut på badet med to barn. Ei jente (1,5 år) ser mot barnehagelæraren, strekker ut armene og grin. Barnehagelæraren

veit at tretten andre barn ventar på mat, og at det ikkje er rom for ein-til-ein-kos akkurat no. Likevel stoggar ho opp, tek barnet på fanget og bekreftar at: «No skjer det litt mykje, og du trong kos frå meg». Så forklarar barnehagelæraren for barnet kva som skal skje vidare; at vi skal setja oss til bordet og eta lunsj; at barnet skal venta saman med dei andre vaksne medan ho sjølv går på badet og skiftar bleie på dei andre barna. Barnet smiler og finn stolen sin.

Barnehagelæraren møter retten til medverknad som ei etisk utfordring (sjå Sandvik 2007, s. 31–32) ved å bekrefte einskildbarnet sitt behov for kos, utan å mista omsynet til fellesskapet. Barnet får hjelp til å takla ein lite oversiktleg situasjon på ein tenleg måte.

MAKT OG TOLKING

Når barn medverkar, vert intensjonane deira tolka av vaksne. Når barnehagelæraren skal ta i vare perspektivet til barna, er det eit perspektiv tolka av oss. Vi kan ikkje koma utanom mak-

ta til å definera det beste for barnet og barnegruppa (Pålerud 2013, s. 73). Barnehagelæraren har naturleg autoritet i kraft av alder, erfaring og kunnskap. Utfordringa er å behandla barn som likeverdige deltakarar, trass i asymmetrien (Tholin 2013, s. 69). Vi kan bekrefte uttrykka til barna. I situasjonar der vi må setja grenser, kan barna då likevel oppleve å vera høyrde (Draugsvoll 2015).

Å VURDERA UTTRYKKA TIL BARN

I kva grad barnehagelæraren forstår intensjonane til barn, kan avhenge av korleis han eller ho forstår uttrykka deira. For å kunne tolka innspela deira på ein «etisk forsvarleg» måte må vi vere nær for å sjå kva dei treng. Vi kan ikkje tenkja ut frå eit generelt grunnlag. Gestar, tonefall og mimikk dannar ein heilskap som seier mykje om korleis barn opplever tilværet (Johansson 2003, s. 44).

Barnehagelæraren må ha eit medvite forhold til korleis ho møter uttrykka til barn. Korleis vi svarar på kommunikasjon frå barn, set ord på handlingane og opplevingane deira, kva vi reagerer på og ikkje, er å utøva definisjonsmakt. Vi kan fremja sjølvstende, tru på seg sjølv og andre, respekt for seg sjølv og andre, eller underminera dette (Bae 1996, s. 147).

TILBAKEMELDINGSKULTUR

Barnehagelæraren må skapa forståing for å gje tilbakemelding når vi ser at medverknad frå barn ikkje vert teke på alvor:

Dei vaksne legg barn etter lunsj. Barnehagelæraren er i avdelinga med barna som ventar. Ute kjem ein durelyd som liknar eit helikopter. Barnehagelæraren spring til vindauget for å sjå. Ein gut (2,5 år) byrjar å grine og seier han er redd. Barnehagelæraren går mot barnet for å trøysta, men let seg stogga av ein medarbeidar som seier: «Berre ignorer for å visa at det ikkje er farleg».

Guten seier han er redd, men barnehagelæraren møter ikkje guten i kjenslene når han medverkar. Små

barn treng å verta møtte i kjenslene, få organisert kjenslene og vita at dei vaksne passar på (Brandtzæg mfl. 2013, s. 52–54). I staden for å ignorera kunne barnehagelæraren ha teke guten på fanget og synt forståing for at: «Det er litt skummelt med høge lydar». Barnehagelæraren kunne forklart kvifor helikopteret kom, og at det kom for å hjelpa (det var eit legehelikopter). Då ville guten fått hjelp til å forstå kva som skjedde, og til å regulera seg ned (ibid.). Barnehagelæraren må tenkja over korleis reaksjonen hennar verka inn på hans oppleving av å medverke. I tillegg må ho ta hendinga opp med medarbeidaren, ved å visa til den uheldige måten å møta barnet på. Når barn ikkje vert møtte i medverknaden, må vi erkjenne dette og reflektera over korleis vi kan møta dei betre neste gong.

Litteratur

- BAE, B. (1992). Relasjon som vågestykke – læring om seg selv og andre. I Bae, B. og Waastad, J.E. (red.). *Erkjennelse og anerkjennelse. Perspektiv på relasjoner*. Oslo. Universitetsforlaget.
- BAE, B. (1996). Voksnes definisjonsmakt og barns selvpoplevelse. I Bae, B. (red.). *Det interessante i det alminnelige – en artikkelsamling*. Oslo. Pedagogisk Forum.
- BAE, B. (2006). Perspektiver på barns medvirkning i barnehage. I *Barns medvirkning i barnehage*, temahefte utgitt av Kunnskapsdepartementet, Oslo, s. 6-27.
- BRANDTZÆG, I., TORSTEINSON, S. OG ØIESTAD, G. (2013). *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo. Kommuneforlaget.
- DRAUGSVOLL, K.I. (2015). Barns medverknad i danning. *Utdanning*, 13, s. 40-41.
- DRUGLI, M.B. (2010). *Liten i barnehagen. Forskning, teori og praksis*. Oslo. Cappelen Damm AS.
- JOHANNESSEN, N. (2012). Å se det unike i små barns uttrykk: Med Levinas som linse. I Bae, B. (red.). *Medvirkning i barnehagen. potensialer i det uforutsette*. Bergen. Fagbokforlaget.
- JOHANSSON, E. (2003). Att närma sig barns perspektiv. Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv. *Tidsskriftet för Pedagogisk Forskning i Sverige*, årg. 8, nr. 1-2, s. 42-57. Henta frå <http://www.startsiden.no/sok/?-q=att+n%C3%A6rma+sig+barns+perspektiv&lr=UTDANNINGSDIREKTORATET>.
- UTDANNINGSDIREKTORATET. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo. Utdanningsdirektoratet. Henta frå <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-ny-norsk2017.pdf>
- LØKKEN, G. (2005). Toddleren som kroppssubjekt. I Haugen, S., Løkken, G. og Røthle, M. (red.). *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærmingar*. Oslo. Cappelen Akademisk Forlag.
- PÅLERUD, T. (2013). *Didaktikk for en demokratisk barnehage*. Bergen. Fagbokforlaget.
- SAGBERG, S. (2012). *Religion, verdier og danning. Barns møte med de store spørsmål i livet*. Bergen. Fagbokforlaget.
- SANDVIK, N. (2007). De yngste barnas medvirkning i barnehagen. *Barn*, 1, s. 27-45. Norsk senter for barneforskning. Henta frå <https://www.ntnu.no/documents/10458/19133685/sandvik2.pdf>
- THOLIN, K.R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.

Få bladet til arbeidsplassen eller rett hjem i postkassen!

Ønsker du faglig påfyll eller å holde deg oppdatert på hva som er nytt innen barnehagefeltet? Da bør du abonnere på Første steg.

ORDINÆRT ABONNEMENT

Prisen for deg som ikke er medlem i Utdanningsforbundet er 300 kroner per år (4 utg.).

Bestill: abonnement@utdanningsnytt.no og merk e-posten Første steg.

ABONNEMENT TIL MEDLEMMER

Du som er medlem eller studentmedlem i Utdanningsforbundet får tidsskriftet kostnadsfritt. Som medlem kan du bestille og endre ditt abonnement ved å logge deg inn på

Min side: udf.no/min-side/mine-abonnement.

NOE DU LURER PÅ?

Kontakt oss på e-post:

abonnement@utdanningsnytt.no

BESTILL
ABONNEMENT PÅ
FØRSTE STEG

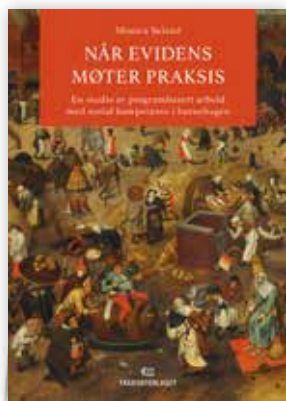
**FØRSTE
STEG**

Nye bøker

ANMELDT AV

Ingeborg Tveter Thoresen
tidligere rektor og førstelektor ved Høgskolen i
Vestfold, forsker, fagbokforfatter og skribent
ingeborg.t.thoresen@usn.no

Når evidens møter praksis

En studie av programbasert arbeid med sosial kompetanse i barnehagen
Monica Seland
Fagbokforlaget (2020)
229 sider

En solid bok om programkritikk

130 kommuner har tatt i bruk programmet *De utrolige årene* i barnehagen. Denne boka viser at programmet ikke er i overensstemmelse med barnehagens verdigrunnlag.

Når *evidens møter praksis* bygger på Monica Seland's forskning, en kvalitativ undersøkelse av seks barnehager som har brukt programmet *De utrolige årene* (DUÅ). Programmet fra USA bygger på behavioristisk psykologi. DUÅ har hatt stor utbredelse i Norge siden 1999. I 2017 hadde 130 kommuner tatt i bruk programmet.

ENDRER PEDAGOGIKKEN

Boka fenger med sin aktualitet, analyser og drøftinger av hva som kan skje i barnehager som enten er programlojale eller tilpasser programmet til sin kultur. Både programmet og pedagogikken endres ved bruk, ifølge Seland. Det betales av Helsedirektoratet og knyttes til tidlig innsats. Derfor er forskning om hva som faktisk skjer når barnehager blir pålagt slike programmer, viktig. Boka er godt disponert. Seland redegjør for ulike teoretiske perspektiver, før hun presenterer DUÅ. Hun omtaler

kritikk mot universalforebyggende program før hun redegjør grundig for eget prosjekt.

ROS OG BELØNNING

Seland er opptatt av hvordan DUÅ forstås, tolkes og praktiseres, og viser hvordan ulike barnehager bruker og begrunner programmet. Seland behandler materialet saklig, selv når DUÅs metoder avsløres. Flere kapitler omhandler barnehageansattes forståelse og bruk av ignorerer, ros og belønning som pedagogisk metode. Omtalene av tenkestol, tenkepause og isolasjon er tankevekkende. Etter å ha lest boka undrer jeg meg over at Kunnskapsdepartementet godtar Helsedirektoratets innflytelse over barnehagens pedagogikk, og over at forskningsmiljøer legitimerer en praksis som ikke stemmer med barnehagens verdigrunnlag. At så mange barnehagelærere godtar en instrumentell praksis, undrer jeg meg også over. Derfor er boka ikke bare aktuell, men viktig.

Pedagogisk leder i barnehagen

Lise Hannevig, Magritt Lundestad og Eva Skogen
Fagbokforlaget
(2020)
278 sider

Hva kjennetegner pedagogisk ledelse, og hvordan kan jeg utvikle, motivere og veilede medarbeidere? Dette er noen av temaene du får svar på i boka. Den inneholder forskning og perspektiver på ledelse. Du kan lese om alt fra å bygge team, delegere og organisere til å ta beslutninger og jobbe med improvisasjon i personalgruppa.

Barnekonvensjonen

Barns rettigheter i Norge

Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.)
Universitetsforlaget
(2020) (4. utgave)
504 sider

En oppdatert oversikt over barns rettigheter i Norge, som kan hjelpe deg med å sette barns rettigheter ut i livet. Tema er bakgrunnen for FNs barnekonvensjon, barns rett til å bli hørt, barns rett til utdanning og utvikling og barns rett til familie, omsorg, lek og fritid. Du kan lese om barns rett til beskyttelse mot vold og overgrep og rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse og asylsøkere.

Legepladsens pædagogik

Betty Schytte Frydenlund (2020)
136 sider
dansk

Hvordan kan lekeplassen bli en del av det daglige pedagogiske arbeidet? Det får du vite i denne danske boka. Her er forskning om barns utemiljø og forslag til utforming og aktiviteter. Tema er barns lekekultur, sykkelpolitikk, bålplassen, sikkerhet, lekeplassen som den tredje pedagog og spontane og planlagte aktiviteter. Boka har mange bilder og flere konkrete eksempler.

ANMELDT AV

Monica Bjerkklund
dosent i spesialpedagogikk og seniorforsker
Telemarkforskning
monica.bjerkklund@tmforsk.no

Eldst i barnehagen og yngst i skolen

– om lek, læring og overganger
Ingeborg Tveter Thoresen og Sigurd Aukland
Cappelen Damm (2020)
134 sider

Samfunnskritisk bok om overganger

Her får du et innblikk i utfordringene ved å skape gode overganger mellom barnehage og skole, samt flere praktiske tips.

Boka favner videre enn å fortelle hvor viktig trygghet og relasjoner er i barns overganger.

Forfatterne problematiserer barrierer som finnes i rammebetingelsene for å skape gode nok overganger mellom barnehage og skole. Boka er ingen harmoniorientert oppskrift på overgangene. Forfatterne gir en solid oversikt over mulige problemfelt. Dette tenker jeg er viktig for å utdanne autonome, kritiske og samfunnsbevisste profesjonsutøvere i barnehage og skole.

FREMHEVER LEKEN

Det mest positive ved boka er at leken er et viktig emne. Forfatterne tar dessuten verdidiskusjonene først. De problematiserer blant annet utdanningspolitiske utfordringer, læringsdiskursens dominans i barnehage og skole, økonomisk språk og markeds-tenkning, seksårsreformen og fagfornyelsen. SFO er omtalt, og du finner et viktig kapittel om barnehagenes femårstilbud. Boka gir barnehagelære-

re og lærere god innsikt i hverandres pedagogiske tradisjoner, mandat og profesjonsansvar. Skolen beskrives som målstyrt, med læringssyn som er opptatt av kompetanse, fag, sosiale mål og dannelses mål. Forfatterne er kritiske til at lærerne har fått mindre frihet de siste tjue år, med sterkere sentral styring. Boka beskriver også barnehagens særpreg med røtter i en sosialpedagogisk tradisjon som er opptatt av lek, hverdagsliv og barns interesse som grunnlag for læring.

GIR PRAKTISK HJELP

Boka gir hjelp i praktiske spørsmål, som planer for å skape bedre sammenheng i overgangsperioden og overføring av informasjon fra barnehage til skole. Forfatterne beskriver juridiske krav lett og forståelig. Barn som trenger spesialpedagogisk hjelp, er kort omtalt. Dette er en bok jeg har savnet, fordi den tilbyr leseren en balansert fremstilling av muligheter og realiteter i overgangen barnehage – skole.

Velkommen til barnehagelivet

Tilvenning, tilknytning, tilhørighet, trygghet
Kathrine Mathilde Fagereng
Kommuneforlaget
(2020) (2. utgave)
140 sider

En lettlest og praktisk bok om hvordan ansatte kan gi barna en trygg og god tilvenning i barnehagen. Du får kunnskap om betydningen av godt foreldresamarbeid og barnehagens rom i tilvenningen. Du får praktiske råd til å forberede tilvenningsperioden og tilvenningssamtalen. Andre tema er avskjeden, gråt og trøst, primærkontakten, tilknytning og møte med flerkulturelle barn.

Hele meg

Om kropp og grensesetting i barnehagen
Kine Iren Bergsvik, Hilde Halvorsen Landro og Janette Hatløy
Pedlex (2020)
For barn 4–6 år
137 sider (samtaleboka)
80 sider (veileder)

En nyttig bok for å lære barn å forstå, like og bestemme over kroppen sin. Gjennom tekst og bilder følger du femåringene Kim og Iben i tema som hjernen, magen, følelser, kjønnsorganer, hvordan barn blir til, grensesetting og hemmeligheter. Boka har forslag til refleksjonsspørsmål og aktiviteter du kan gjøre med barna. Målet er å forebygge vold og overgrep.

Tilvenning og foreldresamarbeid

May Britt Drugli, Ratib Lekhal og Elisabet Solheim Buøen
Cappelen Damm
Akademisk (2020)
136 sider

En ny bok i serien om de yngste i barnehagen. Målet er å inspirere og bidra til at barn får en god tilvenning. Her får du forskningsbasert kunnskap og nyere teori om barns utvikling og tilknytning og praktiske tips. Boka har refleksjonsoppgaver som kan brukes for å evaluere og utvikle egne tilvenningsrutiner. Godt foreldresamarbeid, relasjoner og hjemmebesøk er andre tema.

En elefant til trøst

Ved Akerselva, langs en av hovedstadens travleste gangveier, sitter det en trist elefant.

Tekst og illustrasjon:

Morten Solheim
seniorrådgiver i Utdanningsforbundet. Han skriver spalten *På liksom* på egne vegne.
morten.solheim@utdanningsforbundet.no

Med bakbeina krøllet under seg, strake forbein og en motløs snabel som subber mot bakken, er det umulig å ikke kommentere det sørgmodige dyret. For samme hvor sant det er at den lille kjempen er støpt i kobber og plassert på granittsokkel, så er det like sant at figuren gir næring til empatien i oss alle.

Jeg liker å stå og observere litt de gangene traseen min går forbi dette stedet. For hvordan denne skapningen påvirker publikum, er omtrent like rørende som flyplass-scenen i *Love Actually*. Og barnas reaksjon er den flotteste. De slipper foreldrenes hånd i det de får øye på ham, løper bort til sokkelen, klatrer opp og gir elefanten en god klem. Det ser nesten instinktivt ut: «Der sitter det en kjempestor elefant som er lei seg. Jeg må trøste den.»

Foreldrenes reaksjon på barnas resolute handling er også til å bli varm av. Det er som om de minnes på at barna har empati. Og så kommer det plutselig til overflaten og blir anskueliggjort, fordi en lur kunstner har satt en trist elefant langs et av Oslos travleste tråkk. Jeg vil i grunnen oppfordre alle som er ørlite grann i tvil om hvorvidt små barn har utviklet empati, til å besøke dette stedet.

VARME KLEMMER

Det siste året har det vært noe eget ved å stoppe opp her. For ikke bare er elefanten blitt et sted der barn får muligheten til å være til hjelp for andre. Nei, i år har det også blitt et sted hvor klemmer kan deles ut uten forbehold. Elefanten er ikke i risikograppa. Og dette leder meg til et spørsmål mange har dvelt mye ved det siste året: Hvordan opplevdes 2020 fra et barneperspektiv?

For en tid tilbake hørte jeg et innlegg av Ellen Os, førsteamanuensis ved OsloMet. Sammen med kolleger har hun forsket på nettopp dette.

Hvordan har den nye barnehagen blitt opplevd av barna? Da jeg hørte Os sine beskrivelser, fortalt med et forskerspråk som både er nøkternt og nært, ble jeg mildt sagt beveget.

Det er historier om barn som ikke får leke med bestevennen sin, fordi de ikke er i samme kohort. Det er barn som har måttet være ute hele dagen, selv om de trives best inne. Det er barn som har vært på skogstur igjen og igjen, og som egentlig synes det er vanskelig å gå på do når man har bobledress på. Det er barn som spiser mindre, fordi det er vrient å spise med votter på, og det blir for kaldt om man tar dem av.

GRØNNE FORVENTNINGER, GULT NIVÅ

I løpet av de siste månedene har jeg hørt mange fagpersoner som har delt sine erfaringer. Og det er selvsagt også lyspunkter. Et viktig aspekt er *tiden*. Mange omtaler den første perioden etter gjenåpning av barnehagen som en periode hvor tempoet ble skrudd ned. Med kortere åpningstider og mindre barnegrupper ble barnehagelærernes vilkår for å fordype seg i barns lek straks

mye bedre enn før. Men det hadde også sin pris. For vi vet at enkelte barn savnet vennen sin, da leken virkelig skjøt fart.

Utover høsten har det også blitt en vanskeligere situasjon. Mange er utålmodige, og den gjengse oppfatning fra et

politisk nivå synes å være at all drift skal gå som normalt, så langt det lar seg gjøre. En tillitsvalgt i Utdanningsforbundet sa det svært treffende: «De har grønne forventninger til et gult nivå». Jeg tror mange kan kjenne seg igjen i det. For på samme tid som det snakkes varmt om dugnad og samarbeid, om fellesskap og ro, så er det et kunnskapsmaskineri som lurer i bakgrunnen med bekymret mine.

Mobbeombudet i Oslo, Kjersti Owren, tok et fabelaktig oppgjør med dette i et innlegg på

«For akkurat nå er det ikke noe vi skal rekke. Det vi skal, er hele tiden å spørre oss selv: Gjør vi de rette valgene for våre barn?»

Facebook. Hun henvendte seg direkte til barna og sa unnskyld på vegne av de voksne. Hennes poeng var at den fortellingen som så altfor ofte slås stort opp i media, den som handler om voksnes bekymring for at barn ikke skal lære nok, at de skal falle av, henge etter, på grunn av en pandemi, den historien kan fore barns følelse av tilkortkommenhet.

DUGNAD OG HJERTESUKK

For akkurat nå er det ikke noe vi skal rekke. Det vi skal, er hele tiden å spørre oss selv: Gjør vi de rette valgene for våre barn? For lærere, i både barnehage og skole, er dette et presserende spørsmål i disse dager. Og tro meg: Ingen barnehagelærer tar lett på å plassere to bestevenner i hver sin kohort. Ingen barnehagelærer synes det er greit å se at ungene fryser og ikke får i seg nok mat. Og nettopp dette må være ganske så utmattende. Særlig når små hjertesukk blir avfeid med: «Ja, men nå må vi alle ta i et tak. Dette er en nasjonal dugnad.»

Ja, det er en nasjonal dugnad. Men det er ikke bare det. Det er også arbeidsplassen til mange mennesker. Og det er det stedet barna skal være. Det er der de skal leke, og det er der vi skal gi dem det beste vi har.

Det er mange barn som er blitt stoppet i å gi en de er glad i, en klem det siste året. Det er mange barn som ikke har kjent kinnet til bestemor, eller som har måttet vinke gjennom et vindu til den de helst vil leke med. Og sånn må det være. De enkle løsningene er rett og slett ikke tilgjengelige. Og nettopp derfor er antakelig «anerkjennelse» det viktigste ordet vi kan trekke opp av hatten i disse dager. Vi må anerkjenne at barn også synes dette er vrient, at de også ønsker seg hverdagen sin tilbake. Og vi må anerkjenne at barnehagelærere ikke er på dugnad, men at de er slitne, fordi jobben er blitt mer krevende – både fysisk og emosjonelt.

EN ELEFANT TIL TRØST

Så til alle slitne sjeler. Til barnehagelærere og foreldre, onkler, tanter, bestemødre og brødre. Til politikere og sykepleiere, renholdsarbeidere og byråkrater. Det finnes et sted du kan gå til om du trenger trøst. Det finnes et dyr som tålmodig tar imot all den spontaniteten barna ikke har fått utløp for det siste året. Ja, alle de klemmene som egentlig skulle vært delt mellom to varme kinn, blir i disse dager tatt imot og samlet på, av en sørgmodig elefant ved Akerselva.

DRØMMER OM EN KLEM: Det er mange som har kjent på savnet av en venn det siste året. Da er det godt de kan klemme en elefant på Sagene.

En kjeks for lite

Tenk at en kjeks kan vise barns sosiale kompetanse i praksis.

Sekken er pakket for tur, og barnehagebarna tar lett og raskt på seg refleksvestene. Nederst i en av sekkene putter en av de voksne en plastpose med Oreo-kjeks. Raskt regnet skulle det være en til hver av barna som en liten overraskelse på turen. På veien blir det luktet på utallige syrinblomster i alle farger, og stemningen er god. Etter at alle har spist og kost seg med mat og drikke, sier en av de voksne at det er tid for en liten overraskelse: en Oreo-kjeks til hver. Barna stråler og rekker gladelig hånden frem, og sier takk etter hvert som utdelingen skjer. Plutselig ser den voksne at det kommer til å bli en kjeks for lite. Hun har ikke nok til alle barna.

KAN NOEN VENDE?

Den voksne må nå ta ansvar for sin tabbe, og velger å spørre alle barna om noen er villig til å vente med å få kjeksen til vi er tilbake i barnehagen. Vi har flere der. Det blir helt stille, og det går noen sekunder før en jente på fire år rekker opp hånden, reiser seg opp og sier med høy stemme: «Jeg kan godt vente med å få den kjeksen til jeg er tilbake i barnehagen!» Alle de andre barna puster lettet ut, og vi sier i kor: «En klapp for deg», og vi lover henne to kjeks fordi hun meldte seg. Vi trodde historien skulle sluttet lykkelig der, men så viser det seg at ytterligere to gutter heller ikke har fått kjeks. Når de hører at det blir to kjeks på dem som venter, sier de kjekt: «Det går helt fint for oss å vente også.»

RAMMEPLANEN OM LIVSMESTRING

«Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med

Torill Mork Alnæs
pedagogisk leder i Kiæråsen
barnehage i Fredrikstad
taln@fredrikstad.kommune.no

” Denne lille «kjekshistorien», sier meg at disse barna sitter inne med en god porsjon livsmestring og stor evne til å være en del av et fellesskap.

andres følelser», ifølge rammeplanen. «Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel og for utvikling av empati og nestekjærighet», heter det videre. Barna skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og ta hensyn til andres behov. Denne lille «kjekshistorien», sier meg at disse barna, og kanskje spesielt denne lille jenta som først melder at hun kan vente med å få dekket sitt behov for kjeks, sitter inne med en god porsjon livsmestring og stor evne til å være en del av et fellesskap. Det var heller ingen protester mot at hun skulle få en gevinst på to kjeks for å vente.

MÅ AKSEPTERE ULIK FORDELING

På vei tilbake til barnehagen har vi lyst til å innfri et ønske fra en av de mer forsiktede gutta. Han vil så gjerne vise oss hvor han bor. Guttene får gå foran, og han legger i vei med sikre og lange skritt. Snart står vi utenfor en høy port, og han inviterer oss inn. I det vi åpner porten ser vi mange leiligheter og en nydelig hage. Guttene roper «Mamma!», og snart kommer en blid, men noe overrasket mamma ut til oss. Hun smetter inn igjen, men så kommer hun ut med flere pakker med forskjellige typer is og leskedrikker. Jeg tenker stille, hvordan skal denne utdelingen bli? Men guttene hennes får i oppgave å dele ut. Noe han gjør med sikker hånd. Små og store is blir delt ut, og barna våre takker for det de får, uten å bry seg om at noen får større eller mindre utgaver av leskedrikker eller is. Det er akkurat som å se Rammeplanens kapittel om *vennskap og fellesskap* i praksis: «sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre

og omfatter ferdigheter, kunnskap og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill».

VIL DELE MED LILLESØSTER

Vel fremme i barnehagen er tiden inne for et lite, men godt fruktmåltid. De tre barna som ventet, skal få sine Oreo-kjeks. Vi gir barna en takk for at de valgte å vente med kjeks. Guttene sluker kjeks på en, to tre, mens jenta sitter lenge og ser på sin pakke med to Oreo-kjeks. Jeg spør henne hva hun tenker på. Til svar får jeg: «Jeg tror jeg venter med å åpne den til jeg kommer hjem, for da kan lillesøsteren min få den ene». Kjeks blir lagt tilbake i matboksen i påvente av at barnehagedagen er over, og at hun kan glede lillesøsteren sin. Denne jenta mangler verken empati eller nestekjærighet, det er helt sikkert!

Heldagsturen ga barna opplevelsen av å dele og tåle at ikke alle får det samme. Barna mestret balansen mellom å ivareta egne behov og å ta hensyn til andres behov. Denne turen var livsmestring og sosial kompetanse i praksis. Og det takket være en kjeks.

FOR FÅ KJEKS: Overraskelsen på turen er en kjeks til hver, men så oppdager de at det ikke er nok til alle. En fire år gammel jente har løsningen. Illustrasjon: Madeleine Andersen

Hold deg oppdatert på hva som skjer innen barnehagefeltet

På vårt nettsted utdanningsnytt.no/forste-steg får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet, mens du venter på neste utgave av tidsskriftet.

**FØRSTE
STEG**

utdanningsnytt.no/forste-steg

Barn blir ikke inkludert av å bli testet i norsk

Forslaget om at barnehagene skal ha en plikt til å vurdere barnas norskkunnskaper før skolestart, er en fatting form for tidlig innsats.

Regjeringen har sendt ut et lovfor-
slag om en plikt for kommunene
til å vurdere barns norskkunn-
skaper før skolestart. Om dette lovforsla-
get kunne jeg skrevet mye om faren for
økt byråkrati, snikinnføring av ferdig-
hetsmål og uvetting bruk av ymse kartleg-
gingsverktøy, men det som slår meg når
jeg leser forslaget, er den totale mangle-
len på anerkjennelse for flerspråklighet
som en ressurs, både for det enkelte
barn og barnehagen.

FERDIGHETSMÅLING

Lovforslaget kan ikke leses løsrevet fra
stortingsmeldingen *Tett på – tidlig innsats
og inkluderende fellesskap i barnehage, skole
og SFO*. Denne meldingen fra 2019 hadde
heller ingen referanser til kunnskap
om flerspråklighet og morsmål. Den
inneholdt snarere oppfordringer om å
bruke programmer som skulle fremme
norsk språk. Riktignok ble det referert til
rammeplanen: «*personalet skal bidra til at
språklig mangfold blir en berikelse for hele
barnegruppen, støtte flerspråklige barn i å
bruke sitt morsmål og samtidig aktivt frem-
me og utvikle barnas norsk-/samiskspråklige
kompetanse*». Men det er altså hvor godt
barna snakker *norsk*, som skal vurderes.
For meg er dette en type ferdighetsmå-
ling av enkeltbarn som bryter med den
norske barnehagetradisjonen. Det er
også en diskusjon om hvordan vi for-
holder oss til det å leve i en verden som
preges stadig mer av kulturelt mangfold.

MÅ VÆRE ROM FOR ALLE

I barnehagen skal det være rom for alle
barn uansett funksjonsnivå, kjønn og

sosial, etnisk og kulturell bakgrunn. En
egen lovparagraf for vurdering av alle
barns norskferdigheter er et sterkt sty-
ringssignal. Det bidrar til at det
brede samfunnsmanda-
tet barnehagen har for
å skape tilhørighet
og et fellesskap
preget av mang-
fold, snevres
inn. Jeg mener
at uansett hvor
barn kommer fra
i verden, og hvor
gode de er i norsk, så
skal de kunne oppleve at
deres språk og kultur aner-
kjennes og verdsettes når de kommer i
barnehagen sin. Det er selvsagt også viktig
at barn tilegner seg det norske språket,
men dette bør skje parallelt med at de
ansatte lærer barnet å kjenne og tar i bruk
de ressurser som finnes rundt barnet.

FATTIG KUNNSKAP

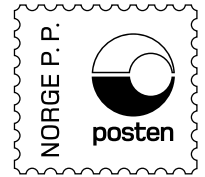
Det finnes mye kunnskap om godt
arbeid som kan støtte barns morsmål
og flerspråklighet. Det vet vi bidrar
til at barna også utvikler det norske
språket. Regjeringens tro på at en plikt
til å vurdere hvor godt barna snakker
norsk, er det som skal til for at de
trives og utvikler seg i barnehagen,
er i beste fall naiv. Det å vurdere
barns norskferdigheter gir fattig
kunnskap om barns erfaringer
og opplevelser, og bidrar ikke til
at alle opplever å bli verdsatt,
inkludert og anerkjent for sin
bakgrunn og livshistorie.

*Regjeringens tro på at
en plikt til å vurdere hvor
godt barna snakker norsk,
er det som skal til for at
de trives og utvikler seg i
barnehagen, er i beste
fall naiv.*

Ann Mari Milo Lorentzen

leder for Kontaktforum
barnehage i Utdannings-
forbundet
annmarimilo.lorentzen@utdanningsforbundet.no

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland
N-0134 Oslo

LEDERFORUM 2021 - 26. MAI - 09.30 - 15.30

GOD BARNEHAGELEDELSE - HVA ER DET?

DIGITAL
KONFERANSE

Å være leder i barnehage skiller seg fra å være leder i andre virksomheter. Kanskje handler det om samarbeid og en inkluderende lederstil? Kanskje må barnehageledere være dynamiske og håndtere unntakstilstander, kriser og andre hendelser raskt og omsorgsfullt? Uansett – som barnehageleder er det helt nødvendig at man kjenner seg selv.

Dette er noe av programmet til konferansen:

Henrik Syse: Ledelse i skyggen av korona / Tom Are Trippestad: Å være leder under unntakstilstand

Kjell Åge Gotvassli: Teamutvikling i barnehagen / Kristin Aase: Leder, kjenn deg selv

Sjekk utviklingsforum.no - for mer informasjon om Lederforum 2021 - og digitale kveldskurs. Bli med!

KONFLIKTER det hjelper lite å (bare) si unnskyld
Digitalt kveldskurs med **Sondre Bjaberg** 24. mars

INNENFOR OG UTENFOR barns relasjonsarbeid
Digitalt kveldskurs med **Margareta Öhman** 15. april